

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

ALEN NEČIMER

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**MOŽNOSTI ZA DOKAPITALIZACIJO SLOVENSКИH BANK: PRIMER
NLB D.D.**

Ljubljana, september 2012

ALEN NEČIMER

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisani Alen Nečimer, študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, izjavljam, da sem avtor diplomskega dela z naslovom Možnosti za dokapitalizacijo slovenskih bank: Primer NLB d.d., pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem docentom doktorjem Mateja Mariniča.

Izrecno izjavljam, da v skladu z določili Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami) dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

S svojim podpisom zagotavljam, da

- je predloženo besedilo rezultat izključno mojega lastnega raziskovalnega dela;
- je predloženo besedilo jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem
  - poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam v diplomskem delu, citirana oziroma navedena v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, in
  - pridobil vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti (v pisni ali grafični obliki) uporabljena v tekstu, in sem to v besedilu tudi jasno zapisal(-a);
- se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Zakonu o avtorskih in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami);
- se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega diplomskega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom.

V Ljubljani, dne _____

Podpis avtorja: _____

KAZALO

UVOD	1
1 POMEN KAPITALA ZA BANKO.....	2
1.1 Vloga bank	2
1.2 Bančna tveganja in zagotavljanje stabilnosti bank	3
1.3 Bančni kapital	4
1.4 Regulacija.....	6
2 POTREBA PO DOKAPITALIZACIJAH V SLOVENSKEM BANČNEM SISTEMU6	
2.1 Značilnosti slovenskega bančnega sistema	6
2.2 Trenutno lastništvo.....	7
2.3 Vpliv finančne krize.....	8
2.4 Ukrepi regulatorja	10
2.5 Prihodnost slovenskega bančnega sistema.....	10
3 REŠITEV PROBLEMA NIZKE KAPITALIZIRANOSTI	11
3.1 Vpis novih delnic	11
3.2 Javna ponudba delnic	12
3.3 Izdaja podrejenih obveznic (TIER 2 kapital)	13
3.4 Prenos terjatev na slabo banko	15
3.5 Zaključek.....	16
4 PRIMER DOKAPITALIZACIJE NLB.....	17
4.1 Dokapitalizacije slovenskih bank.....	17
4.2 Zgodovina NLB	19
4.3 Vizija in strateški cilji	19
4.4 Možnosti za dokapitalizacijo	20
4.5 Prihodnost razvoja.....	21
SKLEP.....	22
LITERATURA IN VIRI	24

UVOD

V obdobju zaostrenih gospodarskih razmer se banke srečujejo z omejenim dostopom do kapitala, zato je kapitalna ustreznost ključnega pomena. Slaba likvidnost banke lahko pripelje do večjih stroškov poslovanja, v najslabšem primeru do insolventnosti in stečaja banke. Kapitalna ustreznost je zakonsko predpisana in varuje pred nepredvidljivimi dogodki. Banka lahko vzpostavi kapitalno ustreznost z dokapitalizacijo ali pa zmanjša obseg svojih posojil. Zmanjšan obseg posojil v obdobju zaostrenih gospodarskih razmer onemogoča gospodarstvu okrevanje in gospodarsko rast. V tem primeru prihaja do posojilnega krča, ki ga čutimo vsi preko višjih obrestnih mer za posojila in strožjih pogojev odobritve posojila. Z dokapitalizacijo banke se ohranja obstoječi obseg posojil.

Namen diplomskega dela je predstaviti različne možnosti dokapitalizacije bank v Sloveniji. Banke v Sloveniji se soočajo z veliko odvisnostjo od mednarodnega bančnega trga, kjer dobijo večino posojil, ki jih nato posojajo na trgih, kjer poslujejo. Strošek posojila za banke je odvisen od bonitetne ocene bank. Za dvig bonitetne ocene je potrebna ustrezna kapitalna ustreznost, ki pomeni cenejše pridobivanje posojil in zagotavlja varnost domačim varčevalcem, vendar je kapital drag vir financiranja, ki lahko tudi spremeni lastniško strukturo bank.

V diplomskem delu sem se posebej osredotočil na pomen kapitala za banke, razloge, zakaj banke potrebujejo kapital in katere vrste kapitala pozna slovenska zakonodaja. Naštel sem glavna tveganja, ki vplivajo na stanje bančnega sistema. Naštel sem mednarodne regulativne standarde, ki vplivajo na slovenske banke. V prilogi sem jih tudi podrobneje opisal in predstavil Basel I, Basel II in Basel III ter Evropske direktive CRD. Internetne, knjižne in interne vire slovenskih bank sem uporabil za prikaz stanja v slovenskem bančnem sistemu. Slovenski bančni sistem predstavlja pomembno vlogo v slovenskem finančnem sistemu, zato sem izpostavil stanje celotnega bančnega sistema in opisal, v kakšni kondiciji se nahaja.

Diplomsko delo je razdeljeno na 4 vsebinske sklope. V prvem poglavju, ki sledi uvodu, tako predstavljam pomen kapitala za banko, različne vrste kapitala ter pomembnejše mednarodne regulativne standarde, ki določajo omenjene zahteve kapitala. V drugem poglavju prikazujem razvitost slovenskega bančnega sistema, značilnosti ter prihodnje projekcije. V tretjem poglavju sem se osredotočil na štiri opcije, kako povečati bančni kapital v času, ko je omejen dostop do kapitala na mednarodnih trgih. Opisal sem vpis novih delnic s strani obstoječih lastnikov, javno ponudbo delnic, izdajo obveznic ter prenos terjatev na slabo banko, ki jo ustanovi država z namenom sanacije bančnega sistema. Zaključni, četrti del, prikazuje potrebe po dodatnem kapitalu v največji slovenski banki Nova Ljubljanska banka d.d. (v nadaljevanju NLB). Nanizal sem razvoj slovenskega bančnega sistema od osamosvojitve dalje ter obstoječe dokapitalizacije NLB in namen le-teh. Na kratko sem predstavil zgodovino banke, vizijo ter strateške cilje banke. Opisal sem možnosti za povečanje kapitalne ustreznosti, ki bi pomagale ohraniti dobro bonitetno oceno NLB in omogočiti varnejšo poslovanje banke. Povzel sem najverjetnejše scenarije in predvidevanja, ki se pojavljajo v javnosti. Prihodnost razvoja banke

je odvisna od prestrukturiranja NLB Skupine, zadostne kapitalske ustreznosti, upravljanja in vodenja banke, upravljanja s tveganji, izboljšanja sposobnosti generiranja prihodkov in izboljšanja učinkovitosti poslovanja.

1 POMEN KAPITALA ZA BANKO

1.1 Vloga bank

Banke posredujejo pri prenosu sredstev celic s finančnimi prihranki k celicam s finančnimi primanjkljaji, zato jih uvrščamo med finančne posrednike. Kljub temu da so banke v zadnjih letih na tem področju dobile močno konkurenco, pa se še vedno smatrajo za najpomembnejše finančne posrednike. O tem zgovorno govori podatek, da bančna posojila predstavljajo v ZDA večino od 60-70 % vseh zunanjih virov financiranja nefinančnih podjetij s strani finančnih posrednikov (Mishkin, 2000, str. 1).

V skladu s slovensko zakonodajo je banka pravna oseba, ki opravlja bančne storitve na podlagi dovoljenja pristojnega nadzornega organa za opravljanje teh storitev. V Republiki Sloveniji dovoljenja za opravljanje bančnih storitev izdaja Banka Slovenije, ki je tudi nadzorni organ. Na območju Republike Slovenije lahko bančne storitve opravlja (Zakon o bančništvu, Ur.l. RS, št. 99/2010-UPB5 (52/2011 popr.), 9/2011-ZPlaSS-B, 35/2011, 59/2011, 85/2011, 48/2012, v nadaljevanju ZBan-1):

- banka, ki za opravljanje teh storitev pridobi dovoljenje Banke Slovenije,
- banka ali posebna finančna institucija države članice Evropske unije (v nadaljevanju EU), ki v skladu z zakonom o bančništvu ustanovi podružnico na območju Republike Slovenije oziroma je v skladu z zakonom o bančništvu upravičena neposredno opravljati bančne storitve na območju Republike Slovenije,
- podružnica banke tretje države, ki pridobi dovoljenje Banke Slovenije za ustanovitev.

Banke nadalje opredeljujemo kot denarne institucije, ki skupaj s centralno banko tvorijo denarni sistem v posameznem gospodarstvu. Posebej velja omeniti tudi vlogo banke kot depozitne institucije, kar ji daje pravico pobiranja prihrankov varčevalcev v obliki vlog ali depozitov (Dimovski & Gregorič, 2000, str. 8). Vloge ali depoziti predstavljajo likvidne finančne naložbe, ki zagotavljajo nominalno trdno vrednost v prihodnosti, ob praviloma vnaprej določeni višini obrestne mere pa je vnaprej znana tudi njihova nominalna donosnost (Dimovski & Gregorič, 2000, str. 6). Primarne bančne storitve so sprejemanje ter dajanje kreditov za svoj račun. Depozit za namen opredelitve sprejemanja depozitov je vsako vplačilo denarnih sredstev ene osebe (v nadaljnjem besedilu: vplačnik) v korist druge osebe (v nadaljnjem besedilu: prejemnik vplačila), ki je opravljeno na podlagi pogodbe o denarnem depozitu ali na podlagi drugega pravnega posla, pri katerem vplačnik pridobi pravico od prejemnika vplačila zahtevati vrnitev vplačanih denarnih sredstev v določenih rokih. Pomožne bančne storitve so upravljanje z nepremičninami, upravljanje ali vodenje sistema za obdelavo podatkov ali opravljanje podobnih poslov, ki se izvajajo kot podpora opravljanju storitev ene

ali več kreditnih institucij (ZBan-1). Poseben pomen se bankam pripisuje kot generatorjem informacij. Banke namreč pri svojem poslovanju zbirajo, oblikujejo in hranijo informacije, s katerimi želijo izločiti dobre komitente od slabih in na osnovi tega postaviti ustrezno ceno svojim storitvam. S svojim ravnanjem do komitentov pa posredno pošiljajo informacije tudi ostalim udeležencem na trgu (Martini, 2006, str. 7). Banke tako pomembno zmanjšujejo temeljni problem, ki ga danes teorija omenja kot najpomembnejši vzrok pri zaviranju finančnega posredništva, to je problem asimetrije informacij. O problemu asimetrije informacij govorimo, ko ima ena stranka pomanjkljive informacije o drugi stranki, udeleženi v transakciji, in zato ne more napraviti natančne odločitve. Problem asimetrije informacij se pojavlja v dveh oblikah: v obliki napačne izbire (angl. *adverse selection*) in v obliki moralnega tveganja (angl. *moral hazard*) (Mishkin, 2000, str. 1). Banke pri svojem poslovanju opravljajo še eno pomembno funkcijo, to je nadzor nad komitenti. Banka namreč komitentu izda posojilo ob določenih pogojih, ki jih mora le-ta izpolnjevati in ki so predmet nadzora banke (Rozman, 2003, str. 2).

1.2 Bančna tveganja in zagotavljanje stabilnosti bank

Banka se pri opravljanju funkcije finančnega posrednika srečuje z različnimi vrstami tveganja. Vsako tveganje potencialno zmanjšuje dobiček oziroma lahko prinese tudi izgubo in s tem ogroža obstoj banke. Danes je postalo upravljanje s tveganji ključna bančna funkcija in eden pomembnejših virov konkurenčne prednosti posameznih bank in njihove uspešnosti ter s tem temelj za njihovo preživetje v današnjih razmerah (Glogovšek & Beloglavec, 2002, str. 75).

Poznamo različne vrste bančnih tveganj, ki jih bančni teoretiki različno opredeljujejo. Mednarodni denarni sklad jih v povezavi s temeljnimi načeli učinkovitega bančnega nadzora razvršča na (Demirgüç-Kunt, Detragiache & Merrouche, 2010, str. 9):

- kreditno tveganje: to je tveganje neizpolnitve obveznosti s strani dolžnika zaradi zmanjšanja njegove kreditne sposobnosti;
- deželno tveganje: to je tveganje izgube zaradi političnih ali ekonomskih kriz tujih držav, s katerimi posluje banka;
- tržno tveganje: to je tveganje izgube zaradi neugodnih sprememb tržnih cen finančnih instrumentov, s katerimi banka posluje na trgu;
- tveganje spremembe obrestne mere: to je tveganje, ki izvira iz nepričakovanih gibanj tržnih obrestnih mer;
- likvidnostno tveganje: to je tveganje, povezano z nepričakovanimi spremembami denarnih tokov, ki izhajajo iz premoženjske bilance banke;
- operativno tveganje: to je tveganje neposredne ali posredne izgube, ki je posledica neustreznih ali slabih postopkov, napak ljudi in sistemov, ali pa posledica zunanjih dejavnikov;
- pravno tveganje;
- tveganje izgube dobrega imena.

Kreditno tveganje je po raziskavah Banke za mednarodne poravnave najpomembnejše, saj naj bi kar 50-60 % vseh bančnih problemov izhajalo iz tega naslova. Drugo najpomembnejše tveganje je operativno tveganje (30-40 %), tržna tveganja pa so na tretjem mestu z 10 % (Banka za mednarodne poravnave, 1999, str. 6).

Za zagotavljanje stabilnosti bank je potrebno imeti stabilen finančni sistem. Finančni sistem naj bi bil stabilen takrat, ko spodbuja dosežke gospodarstva in zmanjšuje finančna neravnotežja. V primeru finančne stabilnosti mehanizmi gospodarstva za ocenitev, alokacijo in upravljanje tveganj dobro delujejo in prispevajo k uspešnosti (Leber, 2005, str. 2). Finančna nestabilnost in slabo upravljanje s tveganji v bankah ter manj stroga regulacija lahko pripeljejo do težav in propada bank ter bančne krize. V primeru bančne krize obstaja zelo velika verjetnost, da bo le-ta privedla do izgub v gospodarstvu kot celoti ali vsaj v posameznih delih. V primeru krize ene ali vseh bank se pojavijo stroški za bančne lastnike, imetnike depozitov in druge upnike bank, ne nazadnje tudi za kreditojemalce, saj so pri financiranju lahko vezani na posamezno banko in bodo morda imeli težave pri iskanju alternativnih finančnih virov, zlasti v recesiji (Hoggart & Saporta, 2001, str. 148). Sicer pa ni nujno, da zaradi krize bančnega sistema pride do recesije, lahko se le upočasni gospodarska rast (Mishkin, 2000, str. 1). Takšen primer se je zgodil tudi ob zadnji finančni krizi konec leta 2008, ki se je začela s propadom večjih ameriških bank in reševanjem finančnih institucij. Kriza se je razširila še na gospodarski sektor in povzročila recesijo v razvitem svetu. V Sloveniji je država namenila relativno malo denarja za reševanje finančne krize, samo odstotek BDP (bruto domači proizvod) (Združenje bank Slovenije, 2011b).

Analize, ki so preučevale stroške propada banke, prinašajo zanimive rezultate. Tako Kump (2010) navaja, da se izguba meri kot razlika med knjižno vrednostjo sredstev banke ob njenem zaprtju in med vrednostjo, ki jo prejme centralna banka oziroma kupec banke. V povprečju izguba znaša 30 % vrednosti sredstev, povprečna izguba zaradi neposrednih stroškov likvidacije ali prevzema pa znaša 10 % vrednosti sredstev. Stroški sanacije so v povprečju znašali 12 % BDP, pri nekaterih nerazvitih državah, v državah, ki so nudila neomejeno jamstvo, pa se je ta številka gibala okoli 40 % BDP. Kriza v povprečju traja 2 leti (Kump, 2010, str. 4). Z raziskavo, ki sta jo opravila Hoggart in Saporta, sta ugotovila, da med krizami bančnih sistemov pride do različnega zmanjšanja BDP, v povprečju pa zmanjšanje znaša med 15 % in 20 % BDP (Hoggart & Saporta, 2001, str. 148).

1.3 Bančni kapital

Banka s kapitalom znižuje tveganja, ki jim je izpostavljena pri svojem vsakodnevem delovanju. Namen kapitala je tudi zaščita imetnikov bančnih vlog v primeru insolventnosti banke ter zagotavljanje zaupanja v banko (Dimovski & Gregorič, 2000, str. 104). Graddy in Spencer navajata, da so osnovne tri funkcije kapitala banke naslednje (Graddy & Spencer, 1990, str. 531):

- zaščita vlagateljev (zaščitna funkcija): kapital banke absorbira morebitne nepredvidene izgube in tako omogoča nemoteno nadaljnje poslovanje banke.

- omejevanje obsega tveganih dejavnosti (regulativna funkcija): zahteva regulatorjev po dodatnem kapitalu, ki ga mora banka pridobiti oz. imeti, če želi povečati svoje poslovanje. Namen regulatorjev oz. nadzornih institucij je predvsem omejevanje rasti in prevzemanje tveganja posamezne banke, s čimer želijo posledično vplivati na bančno strukturo v narodnem gospodarstvu.
- financiranje osnovnih sredstev (operativna funkcija): kapital je vir osnovnih sredstev (zgradbe, oprema in drugo), ki so tako kot za ostale nefinančne organizacije nujna za redno poslovanje.

Kapital je spodbuda lastnikov bank k varnemu obnašanju. S povečanjem kapitalskih zahtev se zmanjšajo razpoložljiva sredstva banke in omeji kreditiranje. Višje kapitalske zahteve imajo tudi naslednje glavne naloge: pomagajo upočasniti preobsežno kreditiranje, povečajo moč gospodarsko pomembnih bank in ponujajo izhod iz paradoksa kapitala (Salmon, 2010). Primer paradoksa kapitala je v kolikor banka, ki izpolnjuje minimalne kapitalske zahteve, v času krize poveča odpise. Ker odpisi znižujejo kapital, banka pade pod minimum zakonskih kapitalskih zahtev, kar pomeni, da je banka prisiljena poiskati kapital v najslabšem možnem času ali pa bankrotira. Minimalne kapitalske zahteve, ki imajo namen narediti banke varnejše, lahko celo vodijo v bolj negotov celoten bančni sistem (Salmon, 2010). Z vidika lastnikov je končni cilj kapitala, podobno kot cilj večine podjetij, realizacija donosa in povečanje donosnosti kapitala in sredstev. Primarni namen kapitala je omejiti verjetnost propada banke, kot ga subjektivno zaznavajo lastniki, poleg tega pa je potreben za financiranje aktivnosti banke. Sistem interne alokacije kapitala naj bi tako zagotovil, da ima banka zadosti kapitala za pokrivanje tveganj, ki jim je izpostavljena pri svojem poslovanju. Ravnotežni nivo kapitala za posamezno banko je torej tista količina kapitala, ki je optimalna z vidika njenih lastnikov. Obseg regulatornega kapitala je večji kot znesek kapitala z vidika lastnikov. Regulatorni kapital upošteva tudi stroške, ki bi jih zaradi propada banke utrpeli drugi deli finančnega sektorja (t.i. tveganje sistemske krize) in realno gospodarstvo (Rozman, 2003, str 4).

Pod pojmom bančni kapital razumemo predvsem lastniški kapital, h kateremu pa ob določenih omejitvah prištevamo tudi podrejeni dolg. Lastniški kapital je kapital, ki ga lastniki banke vložijo kot trajni vložek, saj tako kot drugo nefinančno podjetje banka ne more poslovati brez trajnih sredstev, ki jih vložijo lastniki (Ogrinc, 2002, str. 3). Lastniški kapital banke štejemo pod Temeljni kapital (Tier 1) banke je sestavljen iz lastniškega kapitala, rezerv iz dobička, prenesenega čistega poslovnega izida in kapitalskih rezerv, razen osnovnega kapitala, vplačanega na podlagi prednostnih kumulativnih delnic in kapitalskih rezerv, oblikovanih v zvezi s temi delnicami (ZBan-1, 2010). Dodatni kapital (Tier 2) pa je sestavljen iz dodatnega kapitala I in dodatnega kapitala II (ZBan-1). Pri izračunu dodatnega kapitala I se upoštevajo naslednje sestavine (ZBan-1):

1. osnovni kapital, vplačan na podlagi prednostnih kumulativnih delnic in kapitalske rezerve, oblikovane v zvezi s temi delnicami,
2. podrejene obveznosti,
3. druge sestavine, ki so po svojih lastnostih in namenu podobne sestavinam iz prve ali druge alineje.

Pri izračunu dodatnega kapitala II se upoštevajo podrejene obveznosti in druge sestavine, ki so po svojih lastnostih in namenu primerne za pokrivanje kapitalskih zahtev za tržna tveganja, razen kapitalske zahteve za tveganje poravnave in kreditno tveganje nasprotne stranke (ZBan-1).

1.4 Regulacija

Slovenska zakonodaja predpisuje najnižji znesek osnovnega kapitala banke, ki znaša 5.000.000 evrov. Kapital banke mora biti vedno večji od seštevka kapitalskih zahtev za naslednja tveganja: kreditno tveganje, tržno tveganje in operativno tveganje (ZBan-1). Banka potrebuje kapital za zagotavljanje solventnosti banke. Kapitalska ustreznost je ustrezno razmerje med kapitalom kot čistim premoženjem banke in tvegano aktivo. Kapitalska ustreznost pokaže nivo pokritosti nepričakovanih izgub bank z njihovim čistim premoženjem/kapitalom. Pomembna je tako za posamezno banko (mislimo predvsem na solventnostni vidik poslovanja) kot za celoten bančni sistem (sistemsko zaupanje v banke). Banka z ustrezno višino kapitala zmanjša tveganje nesolventnosti in s tem potencialne stroške za imetnike depozitov oziroma s kapitalom pokriva višino nepričakovanih izgub, ki se lahko realizirajo (Remšak & Šuler, 2001, str. 8). Zato kapitalska zahteva za kreditno tveganje znaša 8 odstotkov vsote tveganjem prilagojenih zneskov izpostavljenosti (ZBan-1).

Za nadzor bančnega sistema v Sloveniji skrbi Banka Slovenije, ki od uvedbe evra naprej kot članica Evrosistema skladno s Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti izvaja skupno denarno politiko, upravlja uradne devizne rezerve držav članic skladno s Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti in podpira nemoteno delovanje plačilnih sistemov (O Banki Slovenije, 2011). Zaradi vključitve v Evropsko unijo je morala Slovenija prilagoditi zakonodajo na področju kapitalske ustreznosti z upoštevanjem Baselskih standardov in evropskih kapitalskih direktiv (CRD), ki so opisani v prilogi 7 te diplome. Za bančni nadzor v EU skrbi Evropska bančna agencija (EBA), ki je regulativna agencija Evropske unije. EBA je bila ustanovljena 1. januarja 2011 in je podedovala vse naloge in odgovornosti Odbora evropskih bančnih nadzornikov (CEBS). Dejavnost agencije vključuje opravljanje testov evropskih bank za povečanje preglednosti evropskega finančnega sistema s prepoznavanjem pomanjkljivosti v strukturah bančnega kapitala (EBA, 2012).

2 POTREBA PO DOKAPITALIZACIJAH V SLOVENSKEM BANČNEM SISTEMU

2.1 Značilnosti slovenskega bančnega sistema

V Sloveniji je ob koncu leta 2010 delovalo 19 bank, tri podružnice tujih bank in tri hranilnice. Število ostaja konstantno od leta 2004. Konsolidacije bančnih sistemov nista spodbudila niti finančna integracija v EU niti tehnološki razvoj. Prav tako konsolidacije niso vzpodbudili

močno poslabšani poslovnimi rezultati, stagnacija kreditiranja, krčenje bilančne vsote in zmanjšanje kapitalske ustreznosti slovenskega bančnega sistema. V Poročilu Banke Slovenije o finančni stabilnosti iz maja 2011 ugotavljajo tudi, da bi položaj nekaterih kreditnih institucij lahko izboljšali učinki konsolidacij, predvsem operativne sinergije v obliki zmanjšanja stroškov ter finančne sinergije v obliki znižanja stroškov kapitala (Banka Slovenije, 2011d, str. 61).

Bilančna vsota slovenskih bank kot najpomembnejšega finančnega posrednika je konec leta 2010 znašala 50,3 mrd EUR, delež hranilnic pa je ostal zanemarljiv z bilančno vsoto 441 mio EUR. Prvič po zaključeni sanaciji bank sredi devetdesetih let se je bilančna vsota znižala in sicer za 1.292 mio EUR oz za 2,5 % (Banka Slovenije, 2011d, str. 61).

2.2 Trenutno lastništvo

Za lastniško strukturo bank v Sloveniji je značilno, da so banke pretežno v domači lasti. Lastništvo bank je bilo konec leta 2010 razdeljeno na 8 hčerinskih bank v večinski tuji lasti, 3 podružnice tujih bank, 9 bank v večinski domači lasti ter ena v popolni domači lasti. Delež tujcev, merjen po lastniškem kapitalu, je znašal 37,1 % in se je počasi povečeval (v letu 2010 za 0,5 odstotne točke). Delež tujih oseb, ki imajo nad 50 % kapitala v upravljanju, je znašal 27,9 % (Banka Slovenije, 2011d, str. 61).

Kot kaže Tabela 1, se je delež tujega kapitala v lastniškem kapitalu v obdobju od leta 1996 do 2000 gibal med 11 % in 12 %. V letu 2001 se je le-ta povečal zaradi nakupa SKB banke s strani Societe Generale. Prav tako se je delež tujega kapitala v lastniškem kapitalu povečal v letu 2002 zaradi povečanja tujega kapitala v Banki Koper d.d., nakupa Krekove banke d.d. s strani avstrijske Raiffeisen bank AG, ter prve faze privatizacije banke NLB (Velikonja, 2003, str. 16). V Tabeli 1 je jasno vidna sprememba lastništva bank v Sloveniji od leta 2002 do 2010. Tuji lastniki, ki imajo nad 50 %, upravljanja banke so močno povečali kapital in kapitalsko okrepili podružnice v Sloveniji. Tujim lastnikom z manj kot 50 % v upravljanju se je zmanjšal delež, ker so se umikali oz. niso kapitalsko okrepili svojih naložb. Podobno se je zgodilo tudi drugim domačim lastnikom, ki se jim je zmanjšal delež. Državi se je v tem obdobju delež do leta 2007 zmanjševal zaradi prodaje deležev v največjih slovenskih bankah. Po letu 2007 se je delež državnega lastništva povečal zaradi dodatnih dokapitalizacij državnih bank (Združenje bank Slovenije, 2011a).

Načelno stališče Banke Slovenije je, da je z vidika stabilnosti bančnega sistema pomembno predvsem dolgoročno stabilno lastništvo bank s kredibilnimi lastniki, ki imajo jasno in stabilno vizijo razvoja banke s ciljem varnega, učinkovitega in donosnega finančnega posredništva, ki bo zagotavljalo gospodarstvu in prebivalcem ustrezno kvaliteto in ceno storitev (STA, 2011b). Vlada Republike Slovenije je v letu 2011 oblikovala predlog strategije razvoja finančnega sektorja, kjer opredeljuje tri strateške finančne institucije: Novo Ljubljansko banko, Zavarovalnico Triglav in Novo Kreditno banko Maribor. Vlada je mnenja, da so to pomembni finančni centri, za katere želi, da ostanejo neodvisni. Lastništvo omenjenih

institucij želi modernizirati tako, da bi se delež države znižal tudi pod 50 odstotkov, in sicer do 25 odstotkov plus ena delnica. Vlada pričakuje zmanjšanje deleža države in vključitev strateških partnerjev, ki bi bili v ta lastniški delež z državo pogodbeno vezani, s čimer bi zagotavljali neodvisnost teh institucij (STA, 2011c).

2.3 Vpliv finančne krize

Slovenski bančni sistem je kljub zaostrenim razmeram doslej ohranjal ustrezno raven solventnosti s kapitalsko ustreznostjo 11,5 %, ki se je v letu 2010 neznatno zmanjšala v primerjavi s preteklim letom. Rahlo nadpovprečna je bila kapitalna ustreznost pri velikih domačih bankah, najbolj pa se je znižala majhnim domačim bankam. Primerjava podatkov z bankami v evro-območju na konsolidirani osnovi kaže na opazno zaostajanje pri majhnih domačih bankah in bankah v večinski tuji lasti. Kapitalna ustreznost prvega reda je znašala 9,2 %, kjer prav tako navzdol odstopajo majhne domače banke. Vrednost temeljnega kapitala je stagnirala, kakovost strukture kapitala pa se je zaradi rahlega povečanja deleža dodatnega kapitala na račun temeljnega kapitala pri velikih domačih bankah nekoliko poslabšala. Presežek regulatornega kapitala nad kapitalskimi zahtevami presega 30 %, kar odraža absorpcijsko sposobnost prevzemanja tveganj v primerih njihove realizacije (Banka Slovenije, 2010, str. 9). To dokazuje tudi stres test Evropske bančne agencije (v nadaljevanju EBA) na dan 30.04.2011, ki je zajel največji slovenski banki NLB in NKBM. Banki sta sicer test opravili, NKBM z 8 odstotnim, NLB pa s 5,3 odstotnim količnikom najkakovostnejšega temeljnega kapitala Core Tier 1 ob predvidevanju črnega scenarija. Merilo uspešnosti na evropskem bančnem testu je bil temeljni kapital Core Tier 1, ki je moral doseči vsaj pet odstotkov (EU-wide stress test results, 2011). Evropski svet je konec oktobra 2011 objavil nabor ukrepov, s katerimi želi ohraniti finančno stabilnost Evropske unije in obnoviti zaupanje finančnih trgov v bančni sektor. V tem okviru so bili sprejeti tudi ukrepi za okrepitev kapitalne pozicije evropskih bank, ki jih je pripravil EBA. Nova Ljubljanska banka ima po stanju na dan 30. 9. 2011 kapitalski primanjkljaj v višini 320 mio EUR, ki ga mora odpraviti najkasneje do konca junija 2012. Banka bo dolžna Banki Slovenije in evropskim nadzornikom posredovati podroben plan aktivnosti za zagotovitev zahtevane višine količnika najbolj kakovostnega temeljnega kapitala (Core Tier I). Po drugi strani NKBM po stanju na dan 30. 9. 2011 dosega zahtevano višino količnika najbolj kakovostnega temeljnega kapitala (Core Tier 1) v višini 9 % (Banka Slovenije, 2011b).

Banka Slovenije ugotavlja, da je poslabšanje gospodarskih razmer v letu 2010 precej zmanjšalo poslovno uspešnost bank. Izguba bančnega sistema pred obdavčitvijo je po začasnih nerevidiranih podatkih v letu 2010 znašala 96,4 mio EUR. Banke te izgube niso mogle zmanjšati z višjimi neto obrestnimi prihodki in znižanjem operativnih stroškov. Na zmanjšanje neto neobrestnih prihodkov je vplivala izguba pri finančnih naložbah, namenjenih trgovanju, medtem ko je bankam leto pred tem to prinašalo dobiček (Banka Slovenije, 2010, str. 9). Slovenske banke so se morale v času krize soočiti z nezmožnostjo pridobitve dolgoročnih finančnih virov na mednarodnih finančnih trgih in so bile prisiljene izvesti prilagoditvene aktivnosti, ki so največje prav pri zmanjševanju kreditne aktivnosti (Jašovič &

Košak, 2008, str 9.). Banke so zaradi oteženega dostopa do virov v tujini močno povečale obrestne mere na vezane vloge (Markoč, 2009, str. 21). Na Uradu za makroekonomske analize in razvoj (v nadaljevanju UMAR) so v letu 2010 beležili močno preusmeritev bank k financiranju gospodinjstev, ki pa se je v letu 2011 že znatno umirilo, kar nakazuje, da imajo banke ob nizki kapitalski ustreznosti težave tudi pri kreditiranju komitentov z nižjo stopnjo tveganja (Urad RS za makroekonomske analize, 2011).

Značilno za reševanje kriznih razmer v svetu je bilo, da so vlade namenile za reševanje bank in nacionalnih bančnih sektorjev v letu 2009 in 2010 izjemno visoke državne pomoči. Danska je denimo za banke in druge finančne institucije namenila okoli 28 % BDP, Velika Britanija približno 12 % BDP in Slovenija v omenjenih letih direktno okoli en odstotek (Združenje bank Slovenije, 2011b). Nekatere vlade so posamezne državne banke začasno nacionalizirale in rekapitalizirale, v Sloveniji pa se je država kot večinska lastnica NLB odločila za njeno rekapitalizacijo v višini okoli 250 milijonov evrov. Pokazalo se je, da primarni val globalne finančne krize naših bank ni prizadel, saj so imele v svojih bilancah malo t.i. zastrupljenih vrednostnih papirjev. Globalna finančna kriza je najprej prizadela naše gospodarstvo, ki se je na eni strani soočilo z naglim upadanjem izvoznega povpraševanja, na drugi pa s koncem državnega financiranja izgradnje cest in recesijo. V letu 2009 je prišlo do skoraj 8 % zmanjšanja gospodarske rasti, prezadolžena podjetja so lahko preživela le s pomočjo refinanciranja bančnih posojil, kar je poslabšalo kreditne portfelje velike večine domačih bank (Združenje bank Slovenije, 2011b). V zadnjih dveh letih so se banke zaradi omejenega dostopa do tujih virov sredstev odločile za zmanjševanje svoje odvisnosti od tujih virov sredstev, država pa je pomagala blažiti posledice finančne krize predvsem z izdajo obveznic. S tem je prišlo do prenosa zasebnega dolga v javni dolg, ki se je v zadnjih treh letih skoraj podvojil in je znašal konec leta 2011 okoli 47 % BDP (Statistični urad Republike Slovenije, 2012). V času krize je izvoznikom priskočila na pomoč tudi razvojna banka, ki je v obdobju 2008-2010 omogočila črpanje novih kreditov po ugodnejši obrestni meri v višini okoli 2,8 mrd. Ukrepalo je tudi finančno ministrstvo, ki je v banke vložilo državne depozite, država pa je podjetjem pomagala pri najemanju kreditov z državnimi jamstvi (Združenje bank Slovenije, 2011b). V zameno za pomoč države je leta 2011 začel veljati tudi zakon o davku na bilančno vsoto bank, s katerim želi država banke spodbuditi k večjemu kreditiranju gospodarstva. Cilj zakona je sicer kompenzacija državi za nudenje sistemske podpore bančnemu sistemu v času finančne krize in spodbujanje bank k zagotavljanju večje in strukturno ustrežnejše ponudbe posojil gospodarstvu (STA, 2011a).

Naraščanje kreditnega tveganja se je v letu 2010 in 2011 nadaljevalo in se izrazilo v precejšnjem poslabšanju kakovosti naložb bank. Zamude komitentov pri poravnavanju obveznosti do bank so se precej povečale, še zlasti v nekaterih dejavnostih. Hkrati se je slabšanje kakovosti naložb izražalo v prehajanju iz najvišjih bonitetnih skupin A in B v nižje bonitetne skupine, naraščanju deleža nedonosnih terjatev in v zviševanju pokritosti terjatev z oslabitvami (Banka Slovenije, 2010, str. 9). Zaradi izstopajoče povečanih oslabitev in rezervacij, stagnacije kreditne aktivnosti in nižjih neobrestnih prihodkov se je tako leta 2010 kot tudi 2011 precej povečano dohodkovno tveganje bank pokazalo v izgubi bančnega

sistema. Obrestno tveganje se je nekoliko povečalo, a je ostalo manjše kot v obdobju pred krizo. Likvidnostno tveganje bančnega sistema se ni bistveno spremenilo. Banke ostajajo izpostavljene tveganju refinanciranja, ki lahko narašča z zaostrovanjem pogojev financiranja. Slovenski bančni sistem je kljub zaostrenim razmeram do zdaj ohranjal ustrezno raven solventnosti (Banka Slovenije, 2011e, str. 26).

2.4 Ukrepi regulatorja

Od decembra 2008 so bili sprejeti številni ukrepi, namenjeni finančnemu sektorju, gospodarstvu, javnemu sektorju in ne nazadnje prebivalstvu. Za delovanje gospodarstva je bistveno, da pride do oživitve finančnega trga in medbančnega trgovanja. Voditelji držav in vlad evro-skupine so v letih 2008 do 2011 sprejeli vrsto odločitev, kako pomagati finančnim institucijam v svojih državah. Potrebno je ohraniti likvidnost in solventnost bank ter drugih finančnih ustanov, saj bodo le-te le tako obnovile polno kreditiranje realnega sektorja. V Sloveniji se je začelo z omejitvami zajamčene vsote za bančne in hranilne vloge na 22.000 evrov, nadaljevalo pa z neomejenim jamstvom za fizične osebe ter mikro in mala podjetja. S tem je država utrdila zaupanje varčevalcev v banke, hkrati pa je bankam ponudila državna poročstva za zadolževanje v tujini. Izdana je bila državna obveznica v višini milijarde evrov. Sredstva iz prodanih obveznic pa je namenila bankam, ki težje dostopajo do posojil na tujih trgih (Markoč, 2009, str. 26).

V drugi polovici leta 2011 je Evropski svet objavil nabor ukrepov, s katerimi želi ohraniti stabilnost ter obnoviti zaupanje finančnih trgov. Banke so morale do junija 2012 zagotoviti raven kapitalske ustreznosti, merjene z najbolj kakovostnim temeljnim kapitalom (t.i. Core Tier 1) v višini 9 %. Dodatni viri, ki jih bodo banke lahko vključevale v najbolj kakovosten temeljni kapital, bodo morali izpolnjevati stroge kriterije, predpisane s strani EBA. To pomeni, da morajo banke pri vrednotenju deželnega dolga ravnati preudarno, kar pomeni, da ne smejo upoštevati bonitetnih filtrov ter, da morajo vse terjatve, ki so vrednotene po odplačni vrednosti, preračunati na tekočo tržno ceno. EBA je primanjkljaj kapitala na nivoju Evropske unije ocenila po stanju na dan 30.6.2011 ter ob upoštevanju donosnosti državnih vrednostih papirjev po podatkih na dan 30.9.2011. Iz podatkov, ki jih je EBA objavila, izhaja, da so morale evropske systemske banke do konca junija 2012 kapital povečati za 106 milijard evrov. Za doseganje navedenih zahtev so morale banke v Sloveniji Banki Slovenije predložiti podroben in z nadzorniki usklajen načrt zagotavljanja navedene ravni kapitalske ustreznosti. Pričakuje se, da banke ne bodo v večji meri vključevale dezinvestiranja, temveč bo pomemben del predstavljal kapitalski vložek, kapitalsko pozicijo pa bodo ohranjale tudi z zadržanjem izplačila dividend in drugih bonitet (Banka Slovenije, 2011c).

2.5 Prihodnost slovenskega bančnega sistema

Banka Slovenije ugotavlja, da bi bila kapitalska ustreznost bančnega sistema, merjena s celotnim kapitalom, po vseh scenarijih obremenitvenih testov med 9,9 % in 11,1 %, merjena s

temeljnim kapitalom pa med 7,1 % in 8,6 %. Banke že od leta 2007 izvajajo proces ocenjevanja ustreznega notranjega kapitala, kar pomeni, da s kapitalom pokrivajo vsa pomembna tveganja, ki so jim ali bi jim lahko bila izpostavljena. Tako banke zagotavljajo kapital za regulatorno določena tveganja (kreditno, tržno in operativno), poleg tega pa še za tista, ki so ocenjena kot pomembna z vidika poslovnega modela posamezne banke (obrestno in valutno tveganje, tveganje koncentracije, tveganje ugleda, strateško tveganje itd.) (Banka Slovenije, 2011č).

Slovenski bančni sistem z vidika varčevalcev ostaja varen, z vidika lastnikov bank pa potreben odločitev in sprememb načina poslovanja bank, s katerimi bi čim prej ustavili negativne trende. Scenarij za bližnjo prihodnost je nadaljnje krčenje bilance bančnega sistema, naraščanje ključnih tveganj in poslovanje z izgubo manjšega števila bank. Zaostritev postopkov izterjav oziroma izločanja slabih terjatev iz bilanc bank, povečevanje kreditiranja dobrih komitentov ob ustreznih zavarovanjih ter dokapitalizacija in konsolidacija so ukrepi, ki jih velja v bankah pospešiti. V nasprotnem primeru se bo položaj slovenskega bančnega sistema slabšal ter vodil v neželene ukrepe in spremembe, ki bi prizadele predvsem lastnike bank (Banka Slovenije, 2010, str. 9).

3 REŠITEV PROBLEMA NIZKE KAPITALIZIRANOSTI

3.1 Vpis novih delnic

Vpis novih delnic je vložitev denarja in stvarnih vložkov obstoječih lastnikov. Ta metoda je zanimiva predvsem za nezadostno kapitalizirane banke. Lastniki bank vplačajo lastninske vloške v banko, ki jo želijo kapitalsko okrepiti, in s tem ne zmanjšajo svojega deleža v banki, v kolikor vsak izmed lastnikov sodeluje v sorazmernem delu. Nove delnice se izdajo na podlagi povečanja osnovnega kapitala, nalog za izdajo pa mora vsebovati tudi število novih delnic, ki se izdajo imetniku posamezne delnice (Zakon o nematerialnih vrednostnih papirjih, Ur. l. RS, št. 2/2007). Kapital se lahko vplača v denarju, s stvarnimi vložki ali pa zamenja za terjatve (konverzija terjatev v kapital) (Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1). *Uradni list RS*, št. 65/2009-UPB3, 83/2009 Odl.US: U-I-165/08-10, Up-1772/08-14, Up-379/09-8, 33/2011, 91/2011, 100/2011 Skl.US: U-I-311/11-5, 32/2012, 57/2012, v nadaljevanju ZGD-1).

Med prednosti vpisa novih delnic štejemo, da ni pogodbene obveznosti za izplačevanje dividend, ni datuma dospelja, poveča se zaščita upnikov banke pred izgubami, možnost ugodnejše prodaje v primerjavi z obveznicami in rezerva za prihodnje zadolževanje in investiranje. Pomanjkljivosti vpisa novih delnic so možnost izgube nadzora sedanjih lastnikov, v kolikor ne sodelujejo pri vpisu, nižji dobiček na delnico, stroški vpisa novih delnic in višji stroški kapitala (Grum, 2007, str. 4).

Banka lahko izda navadne (redne) in prednostne (ugodnostne) delnice. Navadne delnice prinašajo lastnikom pravico do upravljanja družbe, pravico do dela dobička (dividende) in pravico do ustreznega dela preostalega premoženja po likvidaciji ali stečaju banke. Prednostne delnice zagotavljajo njihovim imetnikom poleg pravic iz lastništva navadnih delnic še določene prednostne pravice, na primer prednost pri izplačilu vnaprej določenih zneskov ali odstotkov od nominalne vrednosti delnic ali dobička, prednost pri izplačilu ob likvidaciji družbe in druge pravice, določene s statutom banke. Slovenska zakonodaja pozna še zbirne prednostne delnice, ki dajejo prednostno pravico do izplačila še neizplačanih dividend, in udeležbene prednostne delnice, ki dajejo poleg izplačila prednostne dividende še pravico do dividend, ki pripadajo imetnikom navadnih delnic (ZGD-1).

Osnovna značilnost te metode je, da se lastniška struktura banke ne spremeni, okrepi pa se kapitalna ustreznost banke. V primeru nesodelovanja pri vpisu novih delnic se obstoječemu lastniku zmanjša njegov relativni delež v banki. Nov kapital se lahko porabi za sanacijo obstoječega stanja ali za širitev banke na nove trge oz. povečanje tržnega deleža na trgih, kjer že posluje (Ulaga, 2002, str. 17).

Lastniška struktura največjih slovenskih bank onemogoča hitro povečanje kapitala skozi vpis novih delnic s stani obstoječih lastnikov. Država in druge domače osebe so zaradi krize kapitalsko podhranjene in zaradi nezadostne donosnosti bančnega kapitala niso pripravljene vlagati dodatnega kapitala v takšne naložbe. Zato bi morale slovenske banke poizkusiti z javno ponudbo delnic.

3.2 Javna ponudba delnic

Obstoječi lastniki ponudijo delnice novim vlagateljem, ki s svežim denarjem dokapitalizirajo družbo. Lastniki na javnem razpisu ponudijo vse ali pa večji delež delnic banke, ki je povsem ali delno v njihovi lasti. V praksi je takšen postopek zelo podoben primarni izdaji delnic: potrebno je pripraviti prospekt, običajna je tudi pomoč investicijske banke (pri večjih ponudbah nastopa skupina investicijskih bank). Da je javna ponudba uspešna, morajo biti izpolnjeni določeni pogoji. Ponujene morajo biti delnice banke, ki bo dobičkonosna (če to že ni). Ponavadi morajo biti banke najprej sanirane, preden so njihove delnice lahko ponujene. Potencialni investitorji morajo dobiti možnost vpogleda v vse finančne in druge izkaze banke, preden se odločijo za morebitno sodelovanje pri javni ponudbi. Trg, na katerem bo potekala javna ponudba, mora biti likviden in obstajati mora relativno dobro razvit sekundarni trg kapitala (Ulaga, 2002, str. 15).

Med prednosti javne ponudbe delnic sodijo razpršitev premoženja obstoječih delničarjev, povečanje prepoznavanja in ugleda banke, olajšan prenos lastništva in povečanje likvidnosti delnic, olajšano pridobivanje dodatnih finančnih sredstev za poslovanje, določitev vrednosti banke na trgu, pritek novih idej, predlogov in inovacij s strani novih delničarjev, onemogočanje poslov za osebno ali politično korist ter javnost in transparentnost. Med slabosti javne ponudbe delnic štejemo povečanje stroškov poročanja, javno razkritje

podatkov, nelikvidnost izdaje zaradi nerazvitega ali neaktivnega trga, izguba nadzora ter možnost prevzema s strani konkurence (Grum, 2007, str. 7).

Javna ponudba se lahko izpelje v obliki licitacije ali pa se določi fiksna cena delnic. Po vplačilu denarja banka vpiše dokapitalizacijo v sodni register in po njenem vpisu vloži zahtevo na Centralno klirinško depotno družbo (v nadaljevanju KDD) za izdajo novo-izdanih delnic v nematerializirani obliki na račune imetnikov delnic. O opravljenih postopkih banka obvesti javnost in vse vpisnike delnic (Dokapitalizacija Banke Celje, 2008).

Lahko gre za domačo ali pa za mednarodno javno ponudbo. Pogosto se države odločijo za zakonsko omejitev deleža posameznega investitorja glede na to, ali gre za fizično ali pravno osebo. Možno je tudi, da se zaposlenim ponudi odkup delnic pod ugodnejšimi pogoji kot veljajo za druge kupce. Vlada se lahko tudi odloči, da bo določen delež banke prodala skupini investitorjev, ki jo lahko sestavljajo domače ali tuje institucije, ki se zavežejo, da svojega deleža določen čas ne bodo prodale. Javna ponudba ponavadi pomeni precejšnje prihodke za državni proračun in je tipična metoda za privatizacijo velikih bank. Omogoča tudi največjo diverzifikacijo lastništva (Ulaga, 2002).

Slovenske banke bi morale zaradi omejitev in majhnosti domačega trga iskati kapital v tujini. Začetek takšnega procesa je kotacija na večji mednarodni borzi, kar je NKBM s kotacijo na Varšavski borzi že izvedla (NKBM, 2011). V kolikor želi banka zbrati dodatni kapital, mora to upravičiti z zadostno donosnostjo kapitala oz. nizko ceno delnice. Slovenske banke bi morale predvsem izboljšati donosnost kapitala in postati atraktivne naložbe za tuje investitorje.

3.3 Izdaja podrejenih obveznic (TIER 2 kapital)

Banka se lahko odloči izdati obveznice, v zameno za katere dobi zbrano količino svežega denarja. Obveznica je dolžniški vrednostni papir, s katerim se izdajatelj obveznice obveže, da bo imetniku obveznice plačal obresti in do dospelja izplačal glavnico. Računovodski standardi omogočajo bankam izdajo obveznic z namenom krepitve lastnega kapitala. Pogoj je določilo glede vrstnega reda poplačila obveznosti iz naslova teh obveznic. Obveznice morajo biti podrejene, kar pomeni, da se v primeru stečaja banke te obveznosti poplačajo šele potem, ko se izplačajo depoziti ter obveznosti iz naslova navadnih obveznic in ostalih navadnih upnikov (Perspektiva DZU, 2010).

Izdaja obveznic ima številne prednosti. Glavne prednosti so veliko potencialnih kupcev, saj lahko vsakdo sodeluje pri nakupu bančnih obveznic (v kolikor gre za javno ponudbo), obresti, ki jih banka plačuje so davčno priznan odhodek in s tem znižujejo davčno osnovo za plačilo davka od dohodka pravnih oseb, poleg tega izdaja obveznic ne zmanjšuje odstotka lastništva obstoječim delničarjem. Druge prednosti izdaje obveznic so še lažje načrtovanje denarnega toka banke, saj so izplačila obresti in glavnice (v kolikor ni obveznica brez dospelja) določeni

vnaprej, zahtevana donosnost obveznice je manjša od zahtevane donosnosti delnic in stroški dolga so neodvisni od zaslužkov podjetja (Gregorec, 2002, str. 22).

Med slabosti izdaje obveznic spadajo datum zapadlosti, ko je potrebno dolg odplačati, uspešnost izdaje je odvisna od velikega števila vlagateljev, cena obveznice pa je negotova, saj je odvisna od delovanja tržnega mehanizma (Gregorec, 2002, str. 22). Prav tako podrejene obveznice ne spadajo v TIER 1 kapital, zato takšno povečanje kapitala ne zadosti potrebam regulatorjev BS in EBA (Evropska Komisija, 2012).

Izdaja obveznic je lahko javna ali pa zaprta. Pri zaprti ponudbi se obveznice ponudijo vnaprej določenim vlagateljem, pri javni izdaji pa lahko obveznice kupi vsakdo. Način vračila glavnice in obresti je različen, saj lahko banke glavnico vračajo sproti (anuitetno) ali ob zapadlosti dolga. Banka lahko obresti plačuje v nespremenljivem znesku ali pa veže njihovo višino na inflacijo ali tujo valuto. Izdajatelj lahko plačuje obresti letno ali polletno (ob zapadlosti kupona). Obveznice imajo različno zapadlost: od 2 pa tudi do 20 let ali več. Postopek izdaje obveznic je podoben primarni izdaji in javni ponudbi delnic: potrebno je pripraviti prospekt, pridobiti soglasje ATVP in zbrati količino, ki določa prag uspešnosti. Da je izdaja obveznic uspešna, morajo biti izpolnjeni določeni pogoji. Ponujene morajo biti obveznice banke, ki ima primerno razmerje med donosom in tveganjem obveznic. Obveznice z višjim tveganjem prinašajo večji donos kot tiste z nižjim tveganjem. Tveganje je verjetnost neizpolnitve obveznosti iz naslova obveznic, ki ga ocenijo bonitetne agencije¹. Potencialni investitorji morajo dobiti možnost vpogleda v vse finančne in druge izkaze banke, prav tako mora prospekt za prodajo obveznic pridobiti soglasje ATVP. Po izdaji obveznic je potrebno obveznice uvrstiti na sekundarni trg kapitala, kjer se lahko z njimi trguje, trg, na katerem bo trgovanje z obveznicami potekalo, pa mora biti likviden (Šmon, 2009, str. 14).

CoCo obveznice (Contingent Convertible Bonds) omogočajo pretvorbo obveznic v navadne delnice ob izpolnitvi določenega dogodka (npr. banki grozi bankrot oz. razmerje med kapitalom in tveganju prilagojeni aktivni pade pod določeno vrednost) (Brunsden & Carlstrom, 2011). Baselski komite sicer dovoljuje povečanje kapitala s CoCo obveznicami, vendar svetujejo in priporočajo druge oblike, kot so zadržani dobički in navadne delnice (Brunsden & Ewing, 2011).

Banke v Sloveniji imajo zadosti izkušenj z izdajo podrejenih obveznic, saj so jih v preteklosti uporabljale za zbiranje dodatnega kapitala. Tudi izdaja CoCo obveznic NLB dokazuje, da banke v Sloveniji povečujejo kapital preko dolžniških vrednostnih papirjev. V času krize je z vidika investitorja fiksni donos na kapital dobrodošel in omogoča načrtovanje denarnega toka investitorju in banki. Banka, ki želi prodati svoje obveznice, mora biti dobičkonosna in zaupanja vredna, kar dokaže z visoko bonitetno oceno. Zaradi padca bonitetne ocene države Slovenije se tudi največjim bankam v Sloveniji nižajo bonitetne ocene. Posledično morajo banke ponuditi večje obresti, kar za banke pomeni višji strošek, ki ga preko dražjih kreditov

---

¹ Najpomembnejše zunanje bonitetne agencije so Standard&Poor's, Moody's in Fitch Ratings

prenesejo na kreditojemalce, ali pa nižjo dobičkonosnost bank. V primeru da banka ni sposobna sama zbrati zadostne količine kapitala, je poseg regulatorja in države nujen, da ohrani stabilnost bančnega sistema in zaupanja vanj.

3.4 Prenos terjatev na slabo banko

Slaba banka (v nadaljevanju SB) pomeni institucijo, na katero banke prenesejo slabe terjatve oz. aktivo. Cilj SB je, da se iz bančnih bilanc izloči slabo premoženje, s čimer se teoretično v bankah sprosti denar za nadaljnje kreditiranje (Ministrstvo RS za finance, 2011).

S prenosom slabih terjatev na SB banke očistijo svoje bilance slabih posojil, ki bi jih morali odpisati. Postopek vodi k očiščenju bilanc bank in njihovi hitri vrnitvi k ponovnemu posojanju denarja. Vendar pa prinaša hkrati ogromno in trajno luknjo v javnih financah. SB ustanovi država, ki lastniški vložek plača v obliki novo izdanih državnih obveznic. Dodaten kapital lahko SB zbere z izdajo obveznic na mednarodnem trgu, kljub temu da to ni poceni. Ta sredstva SB se porabijo za dva namena. Na eni strani za dokapitalizacijo poslovnih bank v primeru, da slednje po odpisu slabih kreditov postanejo nesolventne, na drugi strani pa za odkupe slabih terjatev, v kolikor se izkaže, da njihov odpis ni potreben (Damjan, Masten & Polanec, 2009).

Zagovorniki med njimi Igor Masten, Sašo Polanec ter Jože P. Damijan omenjajo da prenos slabih terjatev na slabo banko omogoča očiščenje bilanc bank, ki se lahko posvetijo vlogi finančnega posrednika, hitro vrnitev k ponovnemu posojanju denarja ter za banke lažje in cenejše zadolževanje. Odločitev za ustanovitev SB je v Sloveniji nekoliko lažja kot na Zahodu, kjer pred krizo države ni bilo med pomembnimi lastniki bank (Damjan, Masten & Polanec, 2009). Kot pravijo kritiki, med njimi tudi ekonomist in Nobelov nagrajenec za ekonomijo Paul Krugman, koncept SB socializira pretekle slabe odločitve bankirjev in omogoča privatizacijo koristi tistih, ki so te kredite najeli (denimo za menedžerske prevzeme) ter prinaša hkrati ogromno in trajno luknjo v javnih financah (Krugman, 2009).

Največ SB je bilo ustanovljenih v devetdesetih letih prejšnjega stoletja v obdobju tranzicije. Na Češko-Slovaškem je bila leta 1991 ustanovljena Konsolidačni banka, ki je prevzela slaba posojila iz bančnega sektorja, ki so se nakopičila pred letom 1991. Septembra 2001 se je posebna banka preoblikovala v agencijo, ki je prav tako morala prevzeti slaba posojila, povezana z "novimi inovativnimi" posojili (še zlasti tako imenovana privatizacijska posojila, neservisirana posojila in goljufiva posojila). Izkušnje z ustanavljanjem institucij, ki prevzamejo slaba posojila bank, imajo tudi v razvitejših državah. Tako so takšne institucije ustanovili v ZDA, Franciji, Italiji, Nemčiji in na Švedskem (Evropska Komisija, 2009). V Evropi imamo zadnja leta dva primera tako imenovane slabe banke, oba sta bila zelo draga. Prvo so decembra 2009 ustanovili na Irskem in jo poimenovali National Asset Management Agency (NAMA). Nanjo so prenesli za kar 77 milijard evrov slabe aktive iz petih irskih bank, v zameno pa izdali za 54 milijard evrov državnih obveznic. Irski primanjkljaj v državnem proračunu se je lani povzpел na dobrih 32 odstotkov BDP. Kasneje se je izkazalo, da so

terjatve slabše od predvidevanj, zato so bile potrebne dodatne intervencije države. Naslednji je nemški primer, ko so slabo banko ustanovili izključno za reševanje nesolventne nepremičninske velikanke Hypo Real Estate (HRE). Ta je v letih 2008 in 2009 izkazala skupaj za 7,5 milijarde evrov izgube. Evropska komisija je julija letos odobrila državno pomoč za HRE v višini kar 175 milijard evrov; od tega je bilo deset milijard namenjenih za kapitalske injekcije v slabo banko, 20 milijard za reševanje slabih naložb, 145 milijard evrov pa za zagotavljanje likvidnosti (Gole & Jenko, 2011). Podoben primer je sanacija nekdanje LB in KBM v Sloveniji v začetku tranzicije (kot je opisano v četrtem poglavju).

Banke si v času sedanje krize med seboj nerade posojajo denar zaradi velikega nezaupanja, saj še vedno ni mogoče natančno ugotoviti, koliko je v bančnem sistemu še zastrupljenega premoženja in kako bo to vplivalo na zmožnost odplačila dodeljenih posojil. Definicija tega, kaj je slabo posojilo, celo v identičnih pravnih ureditvah, torej tudi znotraj EU, ni enotna. V veliki meri je odvisna od interpretacije nacionalnega regulatorja in bančnega nadzornika. V Sloveniji zaenkrat še ni potrebno ustanoviti slabe banke (Ministrstvo RS za finance, 2011). Svet Banke Slovenije meni, da velja v okviru pristojnosti Vlade Republike Slovenije, v sodelovanju z bankami, poiskati in uporabiti instrumente, s katerimi bi država lahko pospešila gospodarsko rast. Vzporedno s tem velja presoditi tudi, s katerimi ukrepi države bi bilo mogoče spodbuditi dolgoročno varčevanje (Banka Slovenije, 2012).

3.5 Zaključek

Slovenska strokovna javnost je razdeljena, ko pride do vprašanja o povečanju kapitala slovenskih bank in lastništva bank. Razlog različnih mnenj so značilnosti slovenskega bančnega trga. To je majhnost, nizko lastništvo tujcev, visoko lastništvo države in velik vpliv politike. Večinski lastnik največjih bank NLB in NKBM, ki imata tudi večinski tržni delež, je država. Državno lastništvo bank je odprto vprašanje že od zaključka sanacije bank po osamosvojitvi.

Kot je razvidno iz Tabele 2 imajo različne možnosti rešitve problema nizke kapitaliziranosti določene prednosti in slabosti. Za ureditev lastniške strukture banke je najprimernejša javna ponudba delnic, kjer država ponudi svoj delež zainteresirani javnosti in lastnikom, ki so primerni za upravljanje banke. S tem politika izgubi vpliv na poslovanje banke in prepusti delovanje dogajanju na trgu. Pri vpisu novih delnic je lažje oceniti višino zbranega kapitala, če gre za prodajo z določeno (fiksno) ceno, v nasprotnem primeru je višina zbranega kapitala odvisna od trga, kot je to primer pri javni ponudbi delnic in pri izdaji podrejenih obveznic. Vendar imata slednja relativno visok strošek pridobitve kapitala in dolgotrajne zakonske postopke. Ustanovitev slabe banke lahko traja tudi več mesecev in poveča breme slovenskih davkoplačevalcev. Breme za slovenske davkoplačevalce bi najbolj zmanjšala javna ponudba delnic in izdaja podrejenih obveznic. S strani banke je najhitrejši in najpreprostejši vpis novih delnic s strani obstoječih delničarjev, saj omogoča dobro ocenitev višine zbranega kapitala, nizek strošek in omogoča ohranitev obstoječega lastništva. S strani države in davkoplačevalcev kot največjih lastnikov pa javna ponudba delnic omogoča razbremenitev bremena in

javnofinančnih prihodkov. Kompromisna in kratkoročna rešitev je izdaja podrejenih obveznic, ki omogoča pridobitev kapitala, vendar ne rešuje dolgoročnega stabilnega lastništva in ne zadostuje vsem regulatornim zahtevam. Baselski komite sicer dovoljuje povečanje kapitala s CoCo obveznicami, vendar priporočajo druge oblike, kot so zadržani dobički ali izdaja delnice. V skrajnem primeru, ko banka ni sposobna pridobiti dovolj kapitala na trgu, je potrebna intervencija države z ustanovitvijo slabe banke in sanacijo bančnega sistema.

Funkcija lastnika banke je zagotavljati nadzorno in upravljavsko funkcijo ter skrbeti za zadostno kapitalsko ustreznost banke. V kolikor obstoječi lastnik ne more zagotoviti zadostne kapitalске ustreznosti, ponudi del banke na trgu, kjer vstopijo v lastništvo osebe z zadostnim kapitalom. Vstop novega lastnika ne pripelje samo dodatnega kapitala, ampak tudi znanje, ki ga lahko banka uporabi pri vsakodnevnem poslovanju. V kolikor je novi lastnik banka, lahko pride do sinergij in združitve v skupno banko. Skozi finančno in gospodarsko krizo se je v Evropski Uniji podržavilo veliko bank, saj so države pomagale bankam z dokapitalizacijami z namenom, da bi oživili gospodarsko rast. V Sloveniji je bila država že lastnik največjih bank, zato je z določenimi ukrepi, kot so dokapitalizacije bank, izdaja obveznic ter plasiranje denarja v bančne depozite, skrbela za kapitalsko ustreznost in likvidnost bank pa tudi celotnega bančnega sistema. Cena takšne sanacije bank se pozna pri zunanjem dolgu države, ki se je od začetka krize v letu 2008 do konca leta 2011 povečal na 47,6 % bruto domačega proizvoda, od tega največ v zadnjem letu (Statistični urad Republike Slovenije, 2012).

4 PRIMER DOKAPITALIZACIJE NLB

4.1 Dokapitalizacije slovenskih bank

S prehodom iz planskega v tržni sistem so slovenske banke doživele velike spremembe. Ko je Slovenija junija 1991 razglasila samostojnost in se odcepila od nekdanje skupne države Socialistične federativne republike Jugoslavije (v nadaljevanju SFRJ), so največ izgubile tako imenovane "stare" banke. Pod izrazom "stare" banke razumemo tri največje slovenske banke v času osamosvajanja. To so bile Ljubljanska banka, Kreditna banka Maribor in Komercialna banka Nova Gorica. Komercialna banka Nova Gorica je bila leta 1995 pripojena s strani Banke Slovenije k Kreditni banki Maribor. Čeprav so se sredstva bank izgubila v drugih državah SFRJ, so ohranile obveznosti do tujih kreditorjev SFRJ. Prav tako so banke trpele zaradi povečanja deleža slabih posojil podjetjem, ki jih je prav tako prizadel razpad bivše države, in krize, ki je sledila transformaciji (Štiblar & Voljč, 2004, str. 65).

Leta 1993 se je v Sloveniji začela sanacija bank, in sicer Ljubljanske banke (v nadaljevanju LB) in Kreditne banke Maribor, leto kasneje pa še Komercialne banke Nova Gorica. Slovenski model sanacije bančnega sistema je bil edinstven v smislu obsega, saj so omenjene banke pokrivalo več kot 50 % bančnega sektorja (Štiblar, 2001, str. 62).

Glavne značilnosti slovenskega modela sanacije bank so bile (Štiblar, 2001, str. 62 in 63):

- uvedba zahtev po minimalnem ustanovitvenem kapitalu in po minimalni kapitalski ustreznosti bank,
- uveljavitev zakonodaje skrbnega pregleda bank v bančnem zakonu iz leta 1991 in njemu sledečih podzakonskih aktov,
- ustanovitev posebne Agencije za sanacijo bank in hranilnic (v nadaljevanju ASBH),
- natančne zahteve glede oblikovanja rezervacij za dane kredite v bankah,
- kakovostna koordinacija med oblastmi (Ministrstvo za finance, Banka Slovenije in ASBH).

Banke so leta 1993 v zamenjavo za državne obveznice, ki jih je izdala ASBH, prenesli nanjo slaba posojila v višini 85 %, preostanek pa je ostal v bilancah bank (Gaspari, 2002, str. 53). Tako je država izdala vrednostne papirje v višini 1,8 milijard DEM. Ta dolg se je poravnal iz naslova privatizacije bank in deloma tudi z izterjavo terjatev do komitentov, ki so bile v procesu sanacije prenesene na ASBH (Vitežnik, 2006, str. 23). NLB je bila ustanovljena 27. julija 1994 na podlagi Ustavnega zakona o dopolnitvah ustavnega zakona za izvedbo Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije (Mejniki v razvoju, 2011). LB je medtem obdržala obveznosti in sredstva do bivših držav SFRJ. Država Slovenija je postala 100 % lastnik NLB (Štiblar & Voljč, 2004, str. 266).

Leta 1997 je bila končana sanacija slovenskega bančnega sistema, država pa si je zadala nalogo privatizirati banke. Privatizacija bank se je začela leta 2002, ko je država prodala 34 % NLB belgijski bančni skupini KBC za 435 milijonov evrov. Prav tako je država prodala 5 % delež Evropski banki za obnovo in razvoj (v nadaljevanju EBRD). Tržna vrednost NLB je bila tako leta 2002 dvakrat višja kot cena sanacije (Štiblar & Voljč, 2004, str. 267).

Do začetka globalne gospodarske krize so lastniki bank zagotavljali kapital za potrebe intenzivne rasti in širitve v Sloveniji ter na tujih trgih. Povečanje kapitala je bilo namenjeno tudi dvigu kapitalске ustreznosti, ki je omogočala bankam uresničitev začrtanih ciljev in nadaljnje uresničitve poslovne strategije (Weiss, Sovdat & Lipnik, 2009, str. 4 in 5). Slika 1 prikazuje povzetek dokapitalizacije drugih izbranih slovenskih bank, to so SKB d.d., Probanka d.d., NKBM d.d. in Faktor banka d.d. od leta 2000 do leta 2011.

Zaradi globalne gospodarske krize in potrebe po dodatnem kapitalu so se v letu 2008 pojavila vprašanja lastništva slovenskih bank in nacionalnega interesa. Država je morala kapitalsko okrepiti NLB in NKBM. V letu 2007 se je NLB dokapitalizirala za 100 milijonov evrov, v letu 2008 še za dodatnih 300 milijonov evrov. S svežim kapitalom je NLB nadaljevala s širitvijo poslovanja na trge, kjer ima primerjalne prednosti in poslovne izkušnje, posebej na trge JV Evrope (Mejniki v razvoju, 2011). Leta 2008 je bila izpeljana dokapitalizacija NKBM v višini 53 milijonov evrov za namene rednega poslovanja banke in zagotavljanja kapitalске ustreznosti, financiranje organske rasti banke ter za financiranje prihodnjih prevzemov finančnih institucij v skladu s potrjenimi strateškimi razvojnimi usmeritvami. V letu 2011 je bila izpeljana 250 milijonska dokapitalizacija NLB z namenom zagotavljanja kapitalске ustreznosti. Naslednja dokapitalizacija NKBM je sledila v letu 2011 v višini 104 milijonov evrov, del delnic pa je bil uvrščen na vzporedno kotacijo na Varšavski borzi. NKBM je bila

edina slovenska banka, ki se pred dokapitalizacijo leta 2008 v zadnjih 15 letih ni dokapitalizirala. Dodatni kapital je banka zagotavljala s tekočimi dobički in preko zadolževanja s podrejenimi inštrumenti, kot so izvedeni finančni inštrumenti (NKBM, str. 15, 2008). Tudi manjše slovenske banke so izvajale določene ukrepe za zagotovitev kapitalске ustreznosti, tako je Probanka d.d. v letu 2011 izvedla zaprto dokapitalizacijo v višini 9,4 milijonov evrov in prodala družbo za upravljanje Probanka upravljanje za 8 milijonov evrov (Skladi in delnice prodani, 2011).

4.2 Zgodovina NLB

Ob ustanovitvi leta 1994 je NLB prevzela del premoženja in poslovanja Ljubljanske banke, d.d., katere začetki segajo v 19. stoletje, ko je bila leta 1889 ustanovljena Mestna hranilnica ljubljanska. Mestna hranilnica ljubljanska se je 1955 preoblikovala v Komunalno banko Ljubljana, le-ta pa leta 1970 v Ljubljansko banko. Leta 1993 se je začel proces sanacije Ljubljanske banke d.d. s prenosom slabih terjatev na ASBH. V letu 1994 ja NLB prevzela premoženje, celotno poslovanje in del obveznosti Ljubljanske banke d.d. Privatizacija NLB je bila leta 2002 zaključena s prodajo 34 % deleža države belgijski bančni-zavarovalni družbi KBC in 5 % deleža EBRD. Od leta 2003 do leta 2011 so bile izpeljane tri dokapitalizacije NLB, kot prikazuje Tabela 3 (Mejniki v razvoju, 2011).

NLB je največja bančna skupina v Sloveniji, s tržnim deležem konec marca 2011 okoli 28 %, merjenim po bilančni vsoti, in bilančno vsoto 14.566 mio EUR. Kapital banke je v tem obdobju znašal 989 mio EUR. Količnik temeljnega kapitala (Tier 1) je v prvem četrtletju 2011 znašal 8,7 %, kapitalska ustreznost pa 12 %, za kar gre zasluga dokapitalizaciji, izvedeni v marcu 2011 v znesku 250 mio EUR. Kapitalska ustreznost se je od leta 2007 do 2008 povečevala po zaslugi dokapitalizacij, nato pa se je zniževala kljub uspešni dokapitalizaciji v letu 2011. NLB je izpeljala dokapitalizacija tudi v letu 2012 in sicer v višini 381 mio EUR pri kateri je sodelovala država in državna sklada KAD in SOD. KAD in Sod sta kupila za 61 mio EUR delnic, država pa za 320 mio EUR CoCo obveznic. Namen dokapitalizacije je bil zadostiti zahtevam regulatorja (Nova Ljubljanska banka d.d., 2012). Na podlagi dokapitalizacij in sprejete Strategije NLB 2010 -2015 bo kapitalska ustreznost NLB leta 2015 znašala 12 %. Razvoj kapitalске ustreznosti in količnika temeljnega kapitala je prikazan s Sliko 2.

4.3 Vizija in strateški cilji

Vizija družbe NLB je v srednjeročnem obdobju postati ena od vodilnih, glede na prevzeta tveganja dobičkonosnih in zanesljivih bančno-finančnih skupin na območju JV Evrope (Strategija NLB 2010 – 2015, 2011). Vendar se banka v kratkoročnem obdobju sooča z nizko kapitalsko ustreznostjo, saj je NLB na stresnem testu v letu 2011 le za las presegla zahtevano raven najbolj kakovostnega temeljnega kapitala (core tier 1) in se znašla pod večjim nadzorom Banke Slovenije. Vlada Republike Slovenije pričakuje, da bo projekt

dokapitalizacije hitro stekel, predvsem zato, da bo lahko banka veliko bolj agresivno začela nastopati pri podpori gospodarstva (Modic & Ogrin, 2011).

NLB je univerzalna bančna skupina, ki svojim strankam poleg osnovnih bančnih storitev nudi tudi druge finančne storitve, kar omogoča celovito obravnavno finančnih potreb strank. Glede na razmere na posameznih trgih je za zagotavljanje celovite ponudbe možno tudi sodelovanje z zanesljivimi partnerji, brez kapitalskih povezav. Ključni strateški trg NLB Skupine predstavlja Slovenija, ki je domači trg NLB in kjer NLB Skupina ustvari večino svojih prihodkov. Strateški cilj na tem trgu je obdržati tržni delež na področju klasičnih bančnih poslov in povečati tržni delež na področju poslov, ki so bančnim komplementarni (zlasti življenjska zavarovanja in vzajemni skladi oziroma upravljanje sredstev). Strateški trg NLB je tudi področje JV Evrope, kjer je banka prisotna z retail operacijami, in vključuje naslednje države: Bosna in Hercegovina, Črna gora, Kosovo in Makedonija. Bančništvo je primarna dejavnost NLB Skupine, zato so nosilci dejavnosti na vseh trgih banke (Strategija NLB 2010 – 2015, 2011).

Toga lastniška struktura, kot je prikazana v Tabeli 4, skupaj z jasno izraženo prvega in drugega največjega delničarja po umiku iz lastništva, banki ne omogoča hitrega odzivanja v primeru potrebe po povečanju kapitala. Zato je eden od ključnih pogojev za uspešno izvajanje strategije vzpostavitve takšne lastniške strukture, kjer bodo lastniki lahko podpirali razvoj banke v obliki morebitnih povečanj kapitala (Strategija NLB 2010 – 2015, 2011). Strateški cilji banke na področju lastniške strukture so naslednji (Strategija NLB 2010 – 2015, 2011):

- po zaključenem prestrukturiranju NLB Skupine je predvidena javna kotacija delnic, s čimer se bo izboljšala likvidnost in s tem tudi privlačnost naložbe za majhne delničarje, banki pa bo olajšan dostop do kapitala;
- ciljna struktura delničarjev: kombinacija države, privatnih delniških skladov, portfeljskih investitorjev ter malih delničarjev;
- zmanjšanje odvisnosti od financiranja na grosističnih trgih in s tem izboljšanje kazalca krediti/depoziti nebančnega sektorja (loan-to-depozit ratio) na vrednost 120 %.

4.4 Možnosti za dokapitalizacijo

Možnosti za povečanje kapitalske ustreznosti NLB je več, v javnosti pa se pojavljajo različni scenariji: dokapitalizacija s stani obstoječih lastnikov, vstop novega strateškega partnerja, javne ponudbe delnic in uvrstitev delnic na borzo ter odprodaja premoženja in zmanjšan obseg poslovanja.

Kot je bilo ugotovljeno v poglavju 3.5. te diplomske naloge, je kompromisna rešitev v času zaostrenih gospodarskih razmer iskanje dodatnega kapitala na trgu z izdajo podrejenih obveznic, s katerim se poveča dodatni (Tier 2) kapital. S tem ukrepom banka sicer pridobi kapital in dodaten čas, s katerim lahko planira kapitalsko okrepitev v ugodnejših gospodarskih razmerah, vendar ne zadosti zahtevam Banke Slovenije in EBA. Ker izdaja podrejenih obveznic ne prinaša dolgoročnega stabilnega lastništva, je dolgoročni načrt banke povečati

temeljni (Core tier 1) kapital s strani obstoječih lastnikov oz. javne ponudbe delnic. EBA in Banka Slovenija sta ugotavljati, da potrebuje NLB 320 milijonov evrov dodatnega temeljnega kapitala v letu 2012 (Evropska Komisija, 2012). NLB je junija 2012 uspešno izpeljala zahtevano dokapitalizacijo s pomočjo države in zadostila zahtevam regulatorja (Nova Ljubljanska Banka d.d., 2012a). Z nadaljevanjem zaostrovanja gospodarskih razmer in poslabšanjem kreditnega portfelja bi bil primeren ukrep države tudi ustanovitev slabe banke in sanacija bančnega sistema kot celote.

Dokapitalizacija s strani obstoječih lastnikov je mogoča z dogovorom med belgijsko bančno skupino KBC in državo Slovenijo. Država želi delnice prodati po knjigovodski vrednosti 116 evrov za delnico, KBC pa je pripravljen plačati največ polovico knjigovodske vrednosti (Weiss & Sovdat, 2011b). Država se pogaja tudi z drugimi strateškimi partnerji, ki bi vstopili v lastništvo NLB. Tako so potekali dogovori z EBRD, članico svetovne banke IFC in največjo poljsko banko PKO Bank Polski. Po mnenju poznavalcev je verjetneje, da bi bile dokapitalizacijske delnice NLB naprodaj po približno 70 evrov (Jenko, 2011). Za izvedbo javne ponudbe delnic (IPO) bi bil potreben tudi sklic skupščine NLB, kjer bi lastniki IPO tudi potrdili. Portfeljski investitorji bi bili za delnico NLB pripravljene odšteti polovico knjigovodske vrednosti, torej okoli 60 evrov (Weiss & Sovdat, 2011a). Na takšno ceno kaže tudi primer španske Bankie, ki se je na testu stresa znašla le malo bolje od NLB, ko se je z IPO želela kapitalsko okrepiti. Delnice so bile prodane po 40 odstotkih knjigovodske vrednosti (Kenda, 2011).

Po mnenju uprave NLB je kapital eden ključnih omejevalnih dejavnikov pri doseganju zastavljenih strateških ciljev. Strategija NLB 2010 - 2015 v primerjavi s prejšnjimi znižuje potrebo po kapitalu. Glavni element zniževanja potreb po kapitalu je predvideno dezinvestiranje nestrateških dejavnosti, kjer trenutno kapitalska zahteva znaša 155 mio € oz. 16 % celotnih kapitalskih zahtev v NLB Skupine. Z realizacijo vseh predvidenih ukrepov se bo ta zahteva postopno zniževala. Dodatno bo na nižanje kapitalskih zahtev pozitivno vplivalo predvideno dodatno nižanje tvegane aktive v strateških dejavnostih (500 mio EUR do konca 2012). Potrebo po kapitalu povečujejo predvidena odplačila podrejenih instrumentov, ki se bodo zgolj deloma nadomestila z novimi. Poleg tega bo potrebno v relativno kratkem obdobju okrepiti kapitalsko moč banke in približati ciljne kazalce (kapitalska ustreznost, Tier 1) nivoju primerljivih bank. Zadržani dobički predstavljajo enega od najpomembnejših virov kapitala. V obdobju do leta 2015 bo NLB Skupina večino dobička namenila krepitvi kapitala banke in le v manjšem delu izplačilu dividend. Odprodaja Banke Celje d.d. in Adria Bank AG bodo povečali kapital banke. Povečanje kapitala banke je bilo izvedeno tudi z dokapitalizacijo banke v letu 2011 v višini 250 mio €, ki omogoča izpolnjevanje regulatornih zahtev po Baslu III in hitrejšo doseganje strateških ciljev na področju kapitala (Strategija NLB 2010 – 2015, 2011).

4.5 Prihodnost razvoja

Da lahko NLB postane dobičkonosna banka, ne bo dovolj samo povečanje kapitala, ampak bo potrebno spremeniti poslovanje in upravljanje s tveganji. Za doseganje Strategije NLB 2010 - 2015 bo v obdobju do leta 2015 potrebno v NLB Skupini izvesti aktivnosti, s katerimi bodo odpravljene ključne pomanjkljivosti sedanjega načina delovanja NLB Skupine, kot so prestrukturiranje in konsolidacija NLB Skupine ter sprememba načina upravljanja NLB Skupine in upravljanja tveganj. Do leta 2015 pa je potrebno izboljšati sposobnost generiranja prihodkov ter povečati procesno in stroškovno učinkovitost delovanja (Strategija NLB 2010 – 2015, 2011). S strani banke sprejete aktivnosti (vključno z dokapitalizacijo, dezinvestiranjem in ostalimi ukrepi) naj bi obnovile zaupanje tržnih udeležencev, olajšale dostop banke do novih virov financiranja ter posledično banki omogočile nadaljnje financiranje realnega sektorja (Banka Slovenija, 2011b).

Kot ugotavlja Nada Kobeissi v svoji študiji, so najbolj učinkovite banke tiste, ki so v rokah privatnega sektorja, najslabše pa so se odrezale banke v državni lasti. Na rezultate bank je pomembno vplival delež tujih bank v lastništvu banke, saj imajo takšne banke opazno boljše rezultate (Kobeissi, 2004, str. 20). Po mnenju avtorjev Spong, Sullivan in DeYoun je pri bančni lastniški in upravljaljski strukturi pomembnih več faktorjev. Najpomembnejšo vlogo igra aktivna vpletenost največjih lastnikov in prisotnost managerjev, ki imajo velik finančni vložek v lastništvu banke ali pa imajo ustrezne vzpodbude in nadzor, da se zagotovi uresničitev ciljev lastnikov. Druga značilnost učinkovite banke je aktivno sodelovanje direktorjev in predanost k nadziranju bančnih tveganj, še posebej tam, kjer je lastništvo skoncentrirano in manj diverzificirano (Spong, Sullivan & DeYoun, 1996, str. 17). Ciljna lastniška struktura banke bi lahko bila sledeča: tretjina država, tretjina ključni investitor, tretjina portfeljski investitorji (STA, 2002).

SKLEP

Banke potrebujejo kapital zaradi zaščite vlagateljev, nadzornim institucijam kapital omogoča omejevati obseg tveganih dejavnosti, banki pa tudi omogoča financiranje njenih osnovnih sredstev. Kapital banke se deli na temeljni kapital in dodatni kapital. Temeljni kapital je sestavljen iz lastniškega kapitala, ki ga vložijo lastniki, rezerv iz dobička, prenesenega čistega izida in kapitalskih rezerv. Pod dodatni kapital spada osnovni kapital, vplačan na podlagi prednostnih delnic, kapitalne rezerve, oblikovane v zvezi s prednostnimi delnicami, podrejene obveznosti in druge sestavine, ki imajo takšne značilnosti. Mednarodni regulativni standardi so bili osnovani z namenom prisiliti banke v varnejše poslovanje in opredeliti ter poenotiti metode za izračun kapitala. Prvi Baselski sporazum (Basel I) iz leta 1988 je dopolnil Basel II, v uvajanju pa je že tudi Basel III. Evropska direktiva CRD je obvezna za vse članice EU, medtem ko so baselski standardi le priporočilo.

Obstajajo različni načini, kako lahko banka pridobi dodatni kapital in izboljša kapitalno ustreznost. Najbolj preprost način je vpis novih delnic s strani obstoječih lastnikov. Lastniki z denarjem dokapitalizirajo banko z namenom povečati varnost in omogočiti nadaljnji razvoj banke. V primeru da obstoječi lastniki nimajo dovolj sredstev za dokapitalizacijo, povabijo z

javno ponudbo delnic nove vlagatelje, ki z denarjem kapitalsko okrepijo banko. Obstoječim lastnikom se zmanjša delež lastništva v banki. Banka lahko tudi izda obveznice, ki se štejejo pod dodatni kapital in ne zadostijo vsem zahtevam regulatorjem. Z izdajo obveznic se lastnikom banke ne spremeni delež lastništva, povečajo pa se obveznosti do kupcev obveznic. Izplačilo obresti, kot strošek financiranja, je v skladu z zakonom o davku na dohodek pravnih oseb davčno priznan strošek, ki znižuje davčno osnovo in s tem zniža plačilo davka. V primeru da banka ni sposobna zagotavljati dodatnega kapitala na trgu, posreduje država z ustanovitvijo slabe banke. Nanjo banke prenesejo slaba posojila in očistijo svoje bilance. Takšna rešitev omogoča hitrejšo vrnitev k ponovnem posojanju denarja, vendar ne kaznuje moralnega hazarda bančnikov. Prav tako slaba banka povečuje javni dolg in pušča dolgotrajno luknjo v državnem proračunu.

Dokapitalizacija NLB, ki je največja slovenska banka, je pomembna za celoten slovenski bančni sistem. Od stabilnosti bančnega sistema je odvisna gospodarska rast, pa tudi bonitetna ocena Republike Slovenije in cena zadolževanja v tujini. NLB je bila v zgodovini že večkrat kapitalsko okrepljena z vpisom novih delnic, z različnimi nameni. Dodaten kapital je predstavljal vir širjenja NLB Skupine na trge v razvoju in povečanje kreditne aktivnosti na obstoječih trgih, po začetku gospodarske in finančne krize pa so bile dokapitalizacije namenjene zagotavljanju kapitalske ustreznosti in pokrivanju izgub iz poslovanja. S ciljem izboljšati poslovanje je NLB sprejela strategijo od 2010 do 2015, ki opisuje poteze, potrebne za izboljšanje profitabilnosti poslovanja in izboljšanja kapitalske ustreznosti. NLB bo z dezinvestiranjem v nestrateških dejavnostih in znižanjem tvegane aktive v strateških dejavnostih znižala potrebe po kapitalu. Vendar bo NLB zaradi odplačila podrejenih instrumentov in okrepitve kapitalske moči, zaradi približevanja ciljnih kazalcev nivoju primerljivih bank, morala povečati kapital. Viri kapitala bodo v zadržanih dobičkih, odprodaji Banke Celje d.d. in Adria Bank AG, ohranjanju dela kapitalskih instrumentov, ki bodo v skladu z zahtevami kapitalskih regulativ, ter dodatnih dokapitalizacijah. Kot je bilo ugotovljeno v tej nalogi, lahko NLB na različne načine reši nizko kapitaliziranost. Kompromisna rešitev je iskanje dodatnega kapitala na trgu z izdajo podrejenih obveznic. S tem ukrepom banka pridobi kapital in dodaten čas, s katerim lahko planira kapitalsko okrepitev v ugodnejših gospodarskih razmerah. Ker izdaja podrejenih obveznic ne prinaša dolgoročnega stabilnega lastništva in ne zadosti vsem regulatornim zahtevam BS in EBA, naj bi bil dolgoročni načrt banke povečati osnovni kapital s strani obstoječih lastnikov oz. javne ponudbe delnic.

Z nadaljevanjem zaostrovanja gospodarskih razmer bi bil primeren ukrep države tudi ustanovitev slabe banke in sanacija bančnega sistema kot celote. Že dolga leta se namreč pojavlja vprašanje, ali je NLB banka nacionalnega interesa in ali je večinsko državno lastništvo banke potrebno.

LITERATURA IN VIRI

1. Banka Slovenije (2008). Poročilo o finančni stabilnosti 2007. Ljubljana: Banka Slovenije.
2. Banka Slovenije (2010). *Stabilnost slovenskega bančnega sistema*. Ljubljana: Banka Slovenije.
3. Banka Slovenije (2011a). Sporočilo za javnost po seji Sveta Banke Slovenije 20.12.2011. Najdeno 28. decembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.bsi.si/iskalniki/sporocila-za-javnost.asp?Mesec=12&Leto=2011&Opt=submit&Potrdi=submit&MapaId=137>
4. Banka Slovenije (2011b). Rezultati kapitalskih testov 2011. Najdeno 20. decembra 2011 na <http://www.bsi.si/iskalniki/sporocila-za-javnost.asp?MapaId=137&VsebinaId=15118>
5. Banka Slovenije (2011c). Zahteve po dodatnem kapitalu EU bank v okviru ukrepov Evropskega sveta Ljubljana. Najdeno 10. decembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.bsi.si/iskalniki/sporocila-za-javnost.asp?Mesec=10&Leto=2011&Opt=submit&Potrdi=submit&MapaId=137>
6. Banka Slovenije (2011č). Sporočilo za javnost s seje Sveta Banke Slovenije z dne 02.08.2011. Najdeno 5. avgusta 2011 na spletnem naslovu <http://www.bsi.si/iskalniki/sporocila-za-javnost.asp?Mesec=8&Leto=2011&Opt=submit&Potrdi=submit&Isci=I%C5%A1%C4%8Di&MapaId=137>.
7. Banka Slovenije (2011d). *Poročilo o finančni stabilnosti*. Ljubljana: Banka Slovenije.
8. Banka Slovenije (2011e). Letno poročilo Banke Slovenije 2010. Ljubljana: Banka Slovenije.
9. Banka Slovenije (2012, 19. junij). Sporočilo za javnost po seji Sveta Banke Slovenije 19.06.2012. Najdeno 25. junija 2012 na spletnem naslovu <http://www.bsi.si/iskalniki/sporocila-za-javnost.asp?Mesec=6&Leto=2012&Opt=submit&Potrdi=submit&MapaId=137>
10. Banka Slovenije (2004). *Tehnike zmanjševanja kreditnega tveganja v Baslu II*. (interno gradivo). Ljubljana: Banka Slovenije.
11. Banka za mednarodne poravnave (1999). *Principles for the management of credit risk*. Basel: Bank for International Settlements.
12. Banka za mednarodne poravnave (2004). *International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards*. Basel: Bank for International Settlements.
13. Brunnsden, J., & Ewing, A. (2011). Basel Committee May Let Banks Use CoCos In Capital Surcharge. Najdeno 25. junija 2012 na spletnem naslovu <http://www.bloomberg.com/news/2011-05-04/basel-regulators-may-let-banks-use-cocos-in-capital-surcharge.html>
14. Brunnsden, J., & Carlstrom J. (2011). Basel Rules Allow CoCo Bonds As Capital, Prefer Alternatives, Ingves Says. Najdeno 25. junija 2012 na spletnem naslovu <http://www.bloomberg.com/news/2011-06-29/basel-rules-allow-coco-bonds-as-capital-prefer-alternatives-ingves-says.html>
15. Chabanel, P. E. (2011). *Implementing Basel III : Challenges, Options & Opportunities*. Pariz: Moody's Analytics.

16. Damjan, J., Masten, I., & Polanec, S. (2009). Reševanje krize po skandinavsko: »Slaba banka« in trg dela. Najdeno 19 avgusta 2010 na spletnem naslovu <http://www.razgledi.net/2009/02/06/resevanje-krize-po-skandinavsko-%C2%BBslaba-banka%C2%AB-in-trg-dela/>
17. Demirgüç-Kunt, A., Detragiache, E., & Merrouche, O. (2010). *Bank Capital: Lessons from the Financial Crisis*. Washington: Mednarodni Denarni Sklad.
18. Dimovski, V., & Gregorič, A. (2000). *Temelji bančništva*. Ljubljana: Ekonomska Fakulteta, Univerza v Ljubljani.
19. *Dokapitalizacija Banke Celje* (2008). Najdeno 25. maja 2011 na spletnem naslovu <http://www.banka-celje.si/o-banki/novinarsko-sredisce/2008/dokapitalizacija-banke-celje--d--d->
20. EBA (2012). *About us*. Najdeno 5. maja 2012 na spletnem naslovu <http://www.eba.europa.eu/Aboutus.aspx>.
21. *EU-wide stress test results*. Najdeno 7. februarja 2012 na spletnem naslovu <http://www.eba.europa.eu/EU-wide-stress-testing/2011/2011-EU-wide-stress-test-results.aspx>
22. Evropska Komisija (2009). *Sporočilo Komisije o obravnavanju oslabljenih sredstev v bančnem sektorju Skupnosti*. Uradni list C 072 , 26/03/2009 (1 – 22). Bruselj: Evropska Komisija.
23. Evropska Komisija (2010). *Poročilo Komisije Svetu in Evropskemu Parlamentu o vplivih direktiv 2006/48/ES in 2006/49/ES na gospodarski cikel*. Bruselj: Evropska Komisija.
24. Evropska Komisija (2012). *Ocena nacionalnega reformnega programa za leto 2012 in programa stabilnosti za Slovenijo*. Bruselj: Evropska Komisija.
25. Factor banka d.d. (2004). Letno poročilo 2003. Ljubljana: Factor banka d.d.
26. Factor banka d.d. (2005). Letno poročilo 2004. Ljubljana: Factor banka d.d.
27. Factor banka d.d. (2006). Letno poročilo 2005. Ljubljana: Factor banka d.d.
28. Factor banka d.d. (2007). Letno poročilo 2006. Ljubljana: Factor banka d.d.
29. Factor banka d.d. (2008). Letno poročilo 2007. Ljubljana: Factor banka d.d.
30. Gaspari, M. (2002). Banke v državah srednje in vzhodne Evrope. *Bančni vestnik*, 51 (7-8), 53.
31. Glogovšek, J., & Beloglavec, S. (2002). *Basel II, velikost in tržna usmerjenost bank*. Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije.
32. Gole, N., & Jenko, M. (2011, 2. november). Slaba banka: za zdaj več argumentov proti kot za. Najdeno 3. novembra 2011 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/gospodarstvo/makromonitor/slaba-banka-za-zdaj-vec-argumentov-proti-kot-za.html>
33. Graddy, D. B., & Spencer, A. H. (1990). *Managing Commercial Banks*. New Jersey: Prentice-Hall International.
34. Gregorec, B. (2002). *Primarni trg kapitala kot vir financiranja slovenskih podjetij* (magistrsko delo). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
35. Grum, P. (2007). *Dokapitalizacije delniških družb v Sloveniji* (Diplomsko delo). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.

36. Hoggart, G., & Saporta, V. (2001). *Costs of banking system instability: Some empirical evidence*. London: Financial Stability Review.
37. How Basel 1 Affected Banks (2007). V *Investopedia*. Najdeno 10. oktobra 2011 na spletnem naslovu <http://www.investopedia.com/articles/07/BaselCapitalAccord.asp#axzz1oH9sUbBh>
38. Jašovič, B., & Košak, T. (2008). Globalna finančna kriza in slovensko gospodarstvo. *Zbornik referatov* (str. 9). Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije in Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
39. Jenko, M. (2011). Poljski kapital za NLB. *Delo*. Najdeno 10. oktobra 2011 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/gospodarstvo/podjetja/poljski-kapital-za-nlb.html>
40. Kenda, A. (2010). Analitiki: Pravi preizkus bo tržni test. *Časnik Finance*. Najdeno 1. avgusta 2010 na spletnem naslovu <http://www.finance.si/285467/Analitiki-Pravi-preizkus-bo-tr%BEEni-test>
41. Kenda, A. (2011). Bankia spustila ceno za 26 odstotkov, da je IPO uspel. Najdeno 10. oktobra 2011 na spletnem naslovu http://www.finance.si/319034/Bankia_spustila_ceno_za_26_odstotkov_da_je_IPO_uspel.
42. Kobeissi, N. (2004). *Ownership Structure and Bank Performance: Evidence from the Middle East and North Africa*. New York: Long Island University.
43. Krugman, P. (2009, 18. januar). More on bad bank. Najdeno 18. januarja 2010 na spletnem naslovu krugman.blogs.nytimes.com/2009/01/18/more-on-bad-bank
44. Kump, K. (2010). *Zavarovanje bančnih vlog in študija primera Northern Rock banke* (diplomsko delo). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
45. Leber, M. (2005). *Banke in finančna stabilnost v novih članicah EU* (diplomsko delo). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
46. Lukman, A. (2007). *Basel II in CAD 3 – vloga regulatornega nadzora* (diplomsko delo). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
47. Markoč, D. (2009). *Vpliv finančne krize na bančni sistem* (diplomsko delo). Maribor: Univerza v Mariboru, Ekonomsko-poslovna fakulteta.
48. Martini, J. (2006). *Kapitalska ustreznost bank v Sloveniji v skladu z Baselskimi standardi* (diplomsko delo). Maribor: Univerza v Mariboru, Ekonomsko-poslovna fakulteta.
49. *Mejniki v razvoju*. Najdeno 10. avgusta 2011 na spletnem naslovu <http://www.nlb.si/mejniki-v-razvoju>
50. Ministrstvo RS za finance (2011). Kaj je to slaba banka? Zakaj jo potrebujemo? Najdeno 20. februarja 2011 na spletnem naslovu [http://www.vlada.si/si/teme_in_projekti/aktivno_proti_financni_in_gospodarski_krizi/vprasanja_in_odgovori/vprasanje/?tx_evropafaq_pi1\[q\]=720&cHash=2c0bd4d85b](http://www.vlada.si/si/teme_in_projekti/aktivno_proti_financni_in_gospodarski_krizi/vprasanja_in_odgovori/vprasanje/?tx_evropafaq_pi1[q]=720&cHash=2c0bd4d85b)
51. Mishkin, F. S. (2000, 6. junij). Security safety net against economic free fall. *Financial Times*, 185, (1).
52. Modic, T., & Ogrin, J. (2011). Kranjec po stresnih testih za večji nadzor NLB, Križanič bi hitro rekapitalizacijo. Najdeno 17. julija 2011 na spletnem naslovu http://www.dnevnik.si/poslovni_dnevnik/1042459425
53. NKBM d.d. (2009). Letno poročilo NKBM za 2008. Maribor: NKBM d.d.
54. NKBM d.d. (2012). Letno poročilo NKBM za 2011. Maribor: NKBM d.d.

55. NKBM d.d. (2011). *Začetek trgovanja z novo izdanimi delnicami*. Maribor: NKBM d.d.
56. Nova Ljubljanska banka d.d. (2008). Letno poročilo 2007. Ljubljana: Nova Ljubljanska banka d.d.
57. Nova Ljubljanska banka d.d. (2010). Letno poročilo 2009. Ljubljana: Nova Ljubljanska banka d.d.
58. Nova Ljubljanska banka d.d. (2011). Letno poročilo 2010. Ljubljana: Nova Ljubljanska banka d.d.
59. Nova Ljubljanska banka d.d. (2012a). *Dokapitalizacija NLB*. Ljubljana: Nova Ljubljanska banka d.d.
60. Nova Ljubljanska banka d.d. (2012b). *Lastniška struktura*. Najdeno 5. maja 2012 na spletnem naslovu: <http://www.nlb.si/lastniska-struktura>
61. *O Banki Slovenije*. Najdeno 16. junij 2010 na spletnem naslovu <http://www.bsi.si/banka-slovenije.asp?MapaId=124>
62. Ogrinc, P. (2002). *Najmanjši znesek kapitala bank v Sloveniji* (diplomsko delo). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
63. Ogrinc, P., & Rotovnik T. (2004). *Ugotovitve slovenske kvantitativne študije učinkov*. Ljubljana: Banka Slovenije.
64. Perspektiva DZU (2010). Slovenske bančne obveznice. Najdeno 20. avgusta 2010 na spletnem naslovu: <http://www.denarnisupermarket.com/index.php?pt=clanek&id=435>
65. Remšak, F., & Šuler T. (2001). *Gibanje kapitalske ustreznosti bank v Sloveniji ter vpliv povezovanja bank na kapitalsko ustreznost bank in bančnega sistema*. Ljubljana: Banka Slovenije.
66. Romih, M. (2005). *Kreditno tveganje in zahteve za uvedbo IRB metodologije za merjenje kreditnega tveganja v poslovni banki* (specialistično delo). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
67. Rozman, M. (2003). *Najmanjši znesek kapitala, ki ga mora imeti banka v skladi z baselskimi standardi* (diplomsko delo). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
68. Probanka d.d. (2003). Letno poročilo 2002. Maribor: Probanka d.d.
69. Probanka d.d. (2004). Letno poročilo 2003. Maribor: Probanka d.d.
70. Probanka d.d. (2005). Letno poročilo 2004. Maribor: Probanka d.d.
71. Probanka d.d. (2006). Letno poročilo 2005. Maribor: Probanka d.d.
72. Probanka d.d. (2007). Letno poročilo 2006. Maribor: Probanka d.d.
73. Probanka d.d. (2008). Letno poročilo 2007. Maribor: Probanka d.d.
74. Probanka d.d. (2012). Letno poročilo 2011. Maribor: Probanka d.d.
75. Rubin, S. (2003). EU odgovor na Basel II. *Bančni vestnik 4*. Najdeno 6. julija 2010 na spletnem naslovu <http://www.bsi.si/nadzor-bank.asp?MapaId=163>
76. Salmon, F. (2010). Basel III: The incomplete capital buffer proposal. Najdeno 10. oktobra 2011 na spletnem naslovu <http://blogs.reuters.com/felix-salmon/2010/07/16/basel-iii-the-incomplete-capital-buffer-proposal/>
77. SKB d.d. (2002). Letno poročilo 2001. Ljubljana: SKB d.d.
78. Skladi in delnice prodani. *Delo*. Najdeno 25. oktobra 2011 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/arhiv/iskalnik/?niz=probanka>

79. Spong K., Sullivan R. J., & DeYoun, R. (1996). *What makes a bank efficient? A look at financial characteristics and bank management and ownership structure*. Kansas City: Federal Reserve Bank of Kansas City.
80. STA (2002). Danes se začnja druga faza privatizacije NLB. Najdeno 10. avgusta 2011 na spletnem naslovu <http://www.sta.si/vest.php?s=s&id=673552>
81. STA (2011a). Vlada se je seznanila s predlogom strategije razvoja finančnega sektorja. Najdeno 5. maja 2011 na spletnem naslovu <http://www.times.si/slovenija/vlada-se-je-seznanila-s-predlogom-strategije-razvoja-financnega-sektorja--bb4a4fd36c-d3bd50dda5.html>
82. STA (2011b). Banka Slovenije: Pomembno je stabilno lastništvo bank. *Delo*. Najdeno na spletnem naslovu dne 15. maja 2011 <http://www.delo.si/gospodarstvo/makromonitor/banka-slovenije-pomembno-je-stabilno-lastni-tvo-bank.html>
83. STA (2011c). Poslanci sprejeli davek na bilančno vsoto bank. *Finance*. Najdeno 10. avgusta 2011 na spletnem naslovu <http://www.finance.si/318324/Poslanci-sprejeli-davek-na-bilan%C4%8Dno-vsoto-bank>
84. Statistični urad Republike Slovenije (2012). *Primanjkljaj in dolg države*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
85. *Strategija NLB 2010 – 2015*. Najdeno 15. junija 2011 na spletnem naslovu <http://www.nlb.si/strategija-nlb-skupine>
86. Sušnik, S. (2000). Predlagane spremembe mednarodnih standardov kapital in kapitalske ustreznosti bank. *Zbornik 6. strokovnega posvetovanja o bančništvu* (str. 21). Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije.
87. Šmon, K. (2009). *Stroškovno in procesno učinkovita izdaja podjetniških in bančnih obveznic v Sloveniji* (magistrsko delo). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
88. Štiblar, F. (2001). *Sanacija bank v Sloveniji*. *Bančni vestnik*, vol. (5), 62.
89. Štiblar, F., & Voljč, M. (2004). *Slovenia From Yugoslavia to European Union*, The World Bank, 65, 266, 267. Washington D.C.: World Bank.
90. Ulaga, T. (2002). *Privatizacija bank – nekatere mednarodne izkušnje in primer Slovenije* (diplomsko delo). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
91. Urad RS za makroekonomske analize (2011). Kriza znatno oslabila kreditno aktivnost in povečala razkorak med obrestnimi merami v Sloveniji v primerjavi s povprečjem evrskega območja. Najdeno 15. julija 2011 na spletnem naslovu http://www.umar.gov.si/index.php?cHash=290306c247&id=62&tx_ttnews%5Btt_news%5D=1402
92. Velikonja, H. (2003). *Analiza slovenskega bančnega sistema* (diplomsko delo). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
93. Vitežnik, M. (2006). *Privatizacija Nove Ljubljanske banke in slovenski nacionalni interes pri tem* (specialistično delo). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
94. Weiss, M., & Sovdat, P. (2011a, 14. julij). Dokapitalizacija NLB se pomika na jesen, vse verjetnejši IPO. Najdeno 10. oktobra 2011 na spletnem naslovu

- <http://www.finance.si/318386/Dokapitalizacija-NLB-se-pomika-na-jesen-vse-verjetnej%C5%A1i-IPO>.
95. Weiss, M., & Sovdat, P. (2011b, 27. september). KBC da za NLB kvečjemu pol knjigovodske vrednosti delnice. Najdeno 2. oktobra 2011 na spletnem naslovu <http://www.finance.si/324961/KBC-da-za-NLB-kve%C4%8Djemu-pol-knjigovodske-vrednosti-delnice>
  96. Weiss, P., Sovdat P., & Lipnik K. (2009, 30. december). Nova sanacija NLB. *Časnik Finance*, str. 4 in 5.
  97. Zakon o bančništvu (ZBan-1-UPB5). *Uradni list RS št. 99/2010-UPB5 (52/2011 popr.), 9/2011-ZPlaSS-B, 35/2011, 59/2011, 85/2011, 48/2012*.
  98. Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1). *Uradni list RS št. 65/2009-UPB3, 83/2009 Odl.US: U-I-165/08-10, Up-1772/08-14, Up-379/09-8, 33/2011, 91/2011, 100/2011 Skl.US: U-I-311/11-5, 32/2012, 57/2012*.
  99. Zakon o nematerialnih vrednostnih papirjih. *Uradni list RS št. 2/2007*.
  100. Združenje bank Slovenije (2011a). Lastniška struktura bančnega sektorja. Najdeno 5. Avgusta 2012 na spletnem naslovu <http://www.zbs-giz.si/zdruzenje-bank.asp?StructureId=478>
  101. Združenje bank Slovenije (2011b). Slovenske banke in kriza: Državna pomoč slovenskim bankam je bila minimalna. Najdeno 15. avgusta 2011 na spletnem naslovu <http://www.zbs-giz.si/news.asp?StructureId=1001&ContentId=3749>

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: TABELE.....	1
Priloga 2: SLIKE.....	3
Priloga 3: BANČNA REGULATIVA.....	4
Priloga 4: KRATICE.....	7

Priloga 1: TABELE

Tabela 1: Lastniška struktura bančnega sektorja (po lastniškem kapitalu) od leta 2002 do 2010

v % /	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tuje osebe (nad 50 % v upravljanju)	15,7	16,6	16,5	19,4	27,7	26,8	27,6	26,8	27,9
Tuje osebe (pod 50 % v upravljanju)	16,8	15,8	15,9	15,5	10,0	11,0	10,6	9,8	9,2
Država v ožjem smislu	20,3	19,4	19,1	18,2	17,9	15,1	17,7	20,5	20,1
Druge domače osebe	47,2	48,2	48,6	46,9	44,4	47,2	44,1	43,0	42,9

Vir: Združenje bank Slovenije, Lastniška struktura bančnega sektorja, 2011a; Banka Slovenije: Poročilo o Finančni stabilnosti 2007

Tabela 2: Pregled prednosti in slabosti različnih opcij rešitve nizke kapitaliziranosti slovenskih bank

Prednosti/Opcije	Vpis novih delnic	Javna ponudba delnic	Izdaja podrejenih obveznic	Prenos terjatev na slabo banko
Ohranitev obstoječega lastništva banke	- / +	-	+	+
Ocenitev višine zbranega kapitala	+	-	-	+
Nizek strošek pridobitve kapitala	+	-	-	-
Davčno priznani strošek	-	-	+	-
Zmanjšanje bremena za slovenske davkoplačevalce	-	+	+	-
Vstop novih investorjev z znanjem	-	+	-	-
Rešitev za dolgoročno stabilno lastništvo	-	+	-	-

Tabela 3: Dokapitalizacije NLB med leti 2003 in 2011

Leto	Znesek dokapitalizacije (mio €)	Cena delnice (€)	Namen dokapitalizacije	Vložek države (mio €)
2007	100	307	Za potrebe intenzivne rasti in širitve NLB Skupine v Sloveniji ter tujini	47
2008	300	334	Dvig kapitalske ustreznosti, ki bo omogočala uresničitev ciljev in strategije	122
2011	250	116	Zagotavljanje kapitalske ustreznosti za absorpcijo posojilnih izgub	244
2012	381	41*	Zagotavljanje kapitalske ustreznosti na zahtevo regulatorjev	381

Legenda: * Izdajo delnic v višini 61 mio EUR sta vplačala državna sklada KAD in SOD po ceni 41 EUR za delnico. Država je vplačala 320 mio EUR CoCo obveznic.

Vir: *Mejniki v razvoju, 2011.*

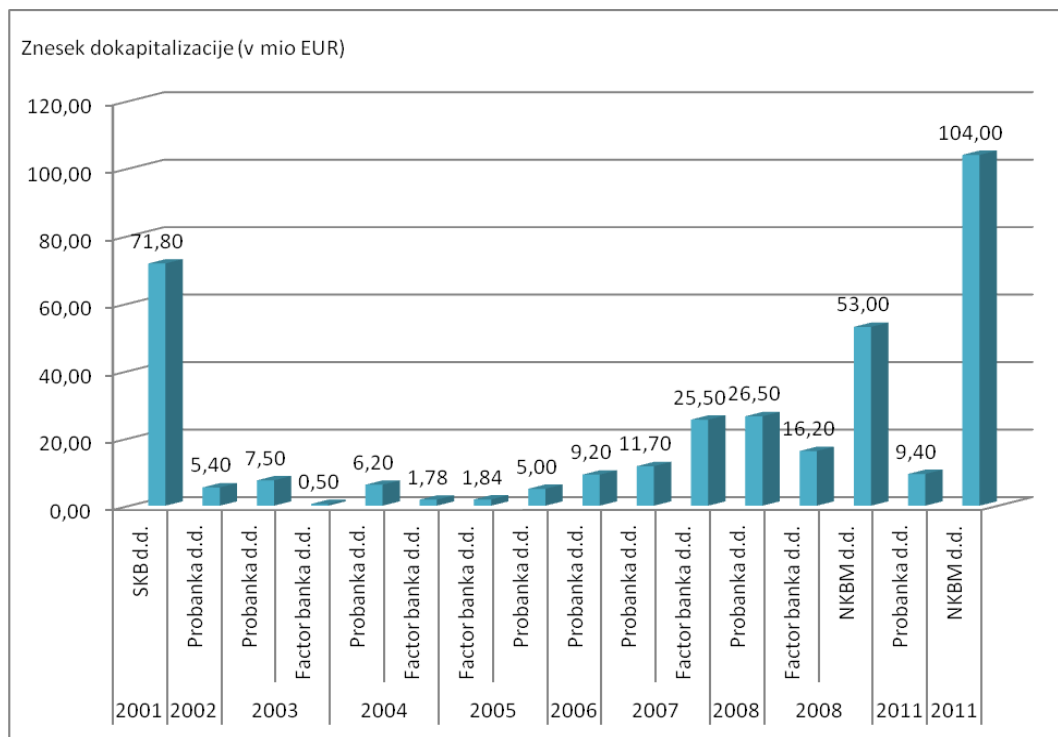
Tabela 4: Največji delničarji NLB na dan 31. 5. 2011

Naziv	Število delnic	Delež (v %)
Republika Slovenija	5.045.742	45,62
KBC Bank NV	2.765.282	25,00
Poteza Naložbe, d.o.o. - v stečaju	516.560	4,67
Slovenska odškodninska družba, d.d.	449.949	4,07
Kapitalska družba, d.d.	445.749	4,03
Zavarovalnica Triglav, d.d.	280.312	2,53
UCTAM d.o.o.	153.461	1,39
NFD I Delniški investicijski sklad, d.d.	131.693	1,19
Delniški vzajemni sklad Triglav steber I	108.333	0,98
Factor banka d.d.	69.238	0,63
Skupaj največjih deset delničarjev	9.966.319	90,1
Drugi delničarji	1.094.806	9,9

Vir: *Nova Ljubljanska banka d.d., <http://www.nlb.si/lastniska-struktura>, 2012b.*

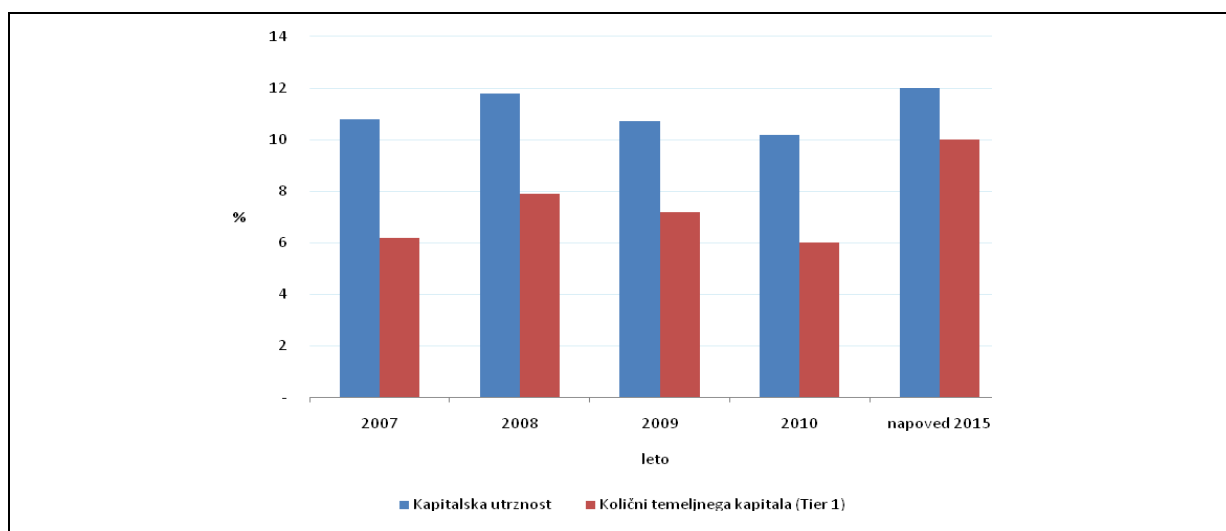
Priloga 2: SLIKE

Slika 1: Povzetek dokapitalizacij izbranih slovenskih bank (SKB d.d., Probanka d.d., NKBM d.d. in Faktor banka d.d.) med letoma 2000 in 2011.

Vir: SKB d.d., Letno poročilo 2001, 2002; Probanka d.d., Letno poročilo 2002, 2003; Faktor banka d.d., Letno poročilo 2003, 2004; Probanka d.d., Letno poročilo 2003, 2004; Faktor banka d.d., Letno poročilo 2004, 2005; Probanka d.d., Letno poročilo 2004, 2005; Faktor banka d.d., Letno poročilo 2005, 2006; Probanka d.d., Letno poročilo 2005, 2006; Probanka d.d., Letno poročilo 2006, 2007; Faktor banka d.d., Letno poročilo 2007, 2008; Probanka d.d., Letno poročilo 2007, 2008; Faktor banka d.d., Letno poročilo 2008, 2009; NKBM d.d., Letno poročilo 2008, 2009; Probanka d.d., Letno poročilo 2011, 2012; NKBM d.d., Letno poročilo 2011, 2012.

Slika 2: Kapitalska ustreznost in količnik temeljnega kapitala za NLB Skupino od 2007 do 2010 z načrti za leto 2015

Vir: Nova Ljubljanska banka d.d., Letno poročilo 2007, 2008; Nova Ljubljanska banka d.d., Letno poročilo 2009, 2010; Nova Ljubljanska banka d.d., Letno poročilo 2010, 2011.

Priloga 3: BANČNA REGULATIVA

Basel I

Prvi Baselski sporazum (Basel I) iz leta 1988 je bil osnovan z namenom prisiliti banke v varnejše poslovanje, kar pomeni nalaganje sredstev v varne, četudi manj donosne oblike naložb. Da bi zagotovili zadostno kapitalsko zaledje v bankah in jih s tem prisilili v varnejše naložbe, so v prvem kapitalnem sporazumu (Basel I) že postavili kapitalne zahteve za zajezitev najpomembnejših tveganj. Z njim so utemeljili nekaj metod, s katerimi so izračunali potrebno višino kapitala za kritje tveganj, ki jim je banka izpostavljena (How Basel I Affected Banks, 2007). Kakor lahko premalo kapitala ogrozi banko, jo lahko tudi preveč kapitala, saj je kapital zelo drag vir financiranja in lahko tudi spremeni lastniško strukturo banke. Ključna pomanjkljivost Basel I je, da je s posplošitvami kapitalnih zahtev pripeljal do previsokih zahtev za nekatere banke, pri drugih pa do premajhnih glede na specifičnost njihovega poslovanja. Basel I se osredotoča na kapitalne zahteve za tista tveganja, ki jih je mogoče kvantitativno ovrednotiti in nato s kvantitativnimi postopki izračunati potrebno raven kapitala. Ostala tveganja pa so bila upoštevana kot nekakšen pavšalni dodatek k izračunani kapitalni zahtevi, pri čemer je pomen teh tveganj nezanemarljiv in je do danes skokovito narastel zaradi razvoja informacijske tehnologije (Lukman, 2007, str. 2).

Basel II

Ker je v dobrih desetih letih, odkar je bil sprejet Baselski kapitalni sporazum, prišlo na finančnih trgih do velikih sprememb, kazalec kapitalne ustreznosti, izračunan s staro metodologijo, ni bil več dober pokazatelj resnične tveganosti in posledično relativne kapitalne moči banke (Sušnik, 2000, str. 21). Manjkajočo kvalitativno komponento prvega Baselskega sporazuma predstavlja drugi steber Basla II – regulativni nadzor. Glavni namen novega kapitalnega sporazuma je dodatno okrepiti trdnost in stabilnost mednarodnega bančnega sistema in istočasno ohraniti zadostno skladnost, da nov sporazum ne bo vir konkurenčne neenakosti med mednarodno aktivnimi bankami. Bistvo drugega stebra je torej zagotoviti ustrezno obravnavo vseh tveganj in s tem zagotoviti obseg potrebnega kapitala, ki izhaja iz teh tveganj (Banka za mednarodne poravnave, 2004, str. 2).

Kapitalna ureditev po kapitalnem standardu (Basel II) temelji tako na treh komplementarnih stebrih (Lukman, 2007, str. 3):

1. steber: Minimalne kapitalne zahteve
2. steber: Regulativni nadzor
3. steber: Tržna disciplina

Regulativni nadzor (2. steber) tako poskuša zagotoviti, da je proces alokacije kapitala v okviru določanja minimalnega standarda (1. steber) učinkovit, zanesljiv, pošten in pravilen. Medtem pa tržna disciplina (3. steber) predstavlja vzpodbudo za banke in njihova vodstva k transparentnem poslovanju in skrbnem obvladovanju tveganj, nadzornike pa k izvajanju nadzora, ki uživa zaupanje javnosti (Romih, 2005, str. 22).

Basel III

Pripravlja se že sporazum Basel III, ki bo prinesel spremembe glede višine regulatornega kapitala ter tudi sestavin, ki jih je mogoče všteti v kapital (med drugim potekajo razprave o tem, da bi banke ne mogle več všteti hibridnih instrumentov). Če banke ne bodo mogle več za kapital šteti vseh sestavin kot doslej, bo njihov kapital seveda ustrezno manjši. Če bodo hotele ohraniti kapitalsko ustreznost, bodo morale kapital dodatno povečati (Kenda, 2010). Bonitetna hiša Moody's ugotavlja, da je Basel III razvit iz obstoječega okvira Basel II, najpomembnejše razlike za banke pa so uvedba likvidnostnih in vzvodnih razmerij ter okrepljene minimalne kapitalske zahteve. Učinkovito izvajanje Basel III zahtev bo pokazalo regulatorjem, strankam in lastnikom, da so si banke opomogle od svetovne bančne krize iz leta 2008. Hitra izpolnitev zahtev bo prispevala tudi k večji konkurenčnosti bank z zagotavljanjem boljšega upravljaljskega vpogleda v poslovanje, ki omogoča izkoristek prihodnjih priložnosti. Vpliva Basel III zahtev na banke in bančni sektor ne bi smeli podcenjevati, saj bo povzročil pomembne izzive, ki jih morajo banke razumeti in obravnavati. Za vsako banko bo oblikovanje stroškovno najbolj učinkovitega modela za izvajanje Basel III zahtev pomembno vprašanje (Chabanel, 2011, str. 3).

Primerjava mednarodnih standardov

Za Slovenijo je poleg poznavanja regulative, predpisane z Baselskim sporazumom, posebej pomembno poznavanje posebne direktive EU o kapitalskih zahtevah, tako imenovane Capital Requirements Directive² (CRD). Medtem ko baselski standardi formalno niso obvezni, pa so direktive CRD zavezujoče za vse banke evropskega ekonomskega območja (Ogrinc & Rotovnik, 2004, str. 3). Minimalne kapitalske zahteve za banke v skladu z direktivami EU o kapitalskih zahtevah, ki temeljijo na okviru Basel II, so občutljive na tveganja: večje kot je tveganje, več kapitala mora banka imeti za obvladovanje tega tveganja in pokritje morebitnih izgub. Če se kreditna in tržna tveganja med upadom gospodarske rasti povečajo, to pomeni, da se bodo zaradi obvladovanja teh večjih tveganj povečale tudi minimalne kapitalske zahteve za banke. Banke bodo najverjetneje morale zbrati dodaten kapital za izpolnitev višjih zahtev v času, ko izgube spodkopavajo njihova kapitalska sredstva, priložnosti za pridobivanje kapitala pa so redke in drage. To bi lahko omejilo sposobnost bank za odobritev posojil gospodarstvu. Zaradi verjetnosti, da bi lahko direktive CRD prispevale k procikličnosti finančnega sistema, je bil vanje vključen člen, ki zahteva, da Evropska komisija redno spremlja, ali imajo CRD direktive „znaten vpliv na gospodarski cikel“ (Evropska komisija, 2010, str. 3). Struktura Basel II in evropskih direktiv CRD je torej podobna, saj oba temeljita na tri-stebnem sistemu. Kljub vsemu pa obstajajo razlike med Basel II in CRD. Direktive so pravni vir in Evropska komisija je pri njihovem oblikovanju precej manj fleksibilna, postopek pa dolgotrajnejši in zapleten, v primerjavi z Baselskim komitejem. Naslednja večja razlika je ta, da velja v EU za investicijska podjetja enaka zakonodaja kot za banke, kar pomeni strožje zahteve glede poslovanja. Strožje zahteve so pripeljale do slabšega konkurenčnega položaja investicijskih

---

² Obsega Direktivo 2006/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti kreditnih institucij ter Direktivo 2006/49/ES Evropskega parlamenta in Sveta o kapitalski ustreznosti investicijskih podjetij in kreditnih institucij.

družb v primerjavi s tistimi, ki niso iz članic EU (Rubin, 2003, str. 27). Glavna razlika pa je, da CRD za razliko od Basel II ne omenja več količnika kapitalske ustreznosti. Pri CRD se bo ugotavljalo le, ali ima banka dovolj velik znesek kapitala za pokrivanje vseh vrst tveganj, ki jim je pri poslovanju izpostavljena (Banka Slovenije, 2004, str. 32).

Priloga 4: KRATICE

Tabela: Kratice

ASBH	Agencija za sanacijo bank in hranilnic
ATVP	Agencija za trg vrednostnih papirjev
BDP	Bruto domači proizvod
CRD	Evropske kapitalske direktive
EBA	Evropska bančna agencija
EBRD	Evropska banka za obnovo in razvoj
EU	Evropska unija
IPO	Javna ponudba delnic
KDD	Centralno klirinška depotna družba d.d.
NKBM	Nova kreditna banka Maribor, d.d.
NLB	Nova Ljubljanska banka, d.d.
SB	Slaba banka
SFRJ	Socialistična federativna republika Jugoslavija
UMAR	Urad za makroekonomske analize in razvoj
ZBan-1	Zakon o bančništvu
ZGD-1	Zakon o gospodarskih družbah